

Ο ΝΟΥΜΑΣ

ΧΡΟΝΙΑ Η (Έξάμηνο Β') * ΑΘΗΝΑ, 19 ΤΟΥ ΣΕΠΤΕΜΒΡΗ 1910 * ΑΡΙΘΜΟΣ 405

Ένας λαός υφώνεται άμα δείξη πώς δὲ φοβῆται τὴν ἀλήθεια. — ΨΥΧΑΡΗΣ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΑΘΗΝΙΩΤΗΣ. Ἀθηνιώτικα γράμματα.
ΓΡΑΜΜΑΤΑ στὸν κ. Πάλλη.
ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΣ ΟΜΙΛΟΣ : Τὸ Καταστατικὸν του.
Ο ΚΡΙΤΙΚΟΣ ΤΟΥ ΝΟΥΜΑ. Θεατρικά : Ὁ Ἀερὸφορέας.
ΔΑΒΑΖΑΓΚΑΣ. Παραμύθια τῆς Μανταγασκάρης : Τὸ νη-
σάκι Ἀγκιζούγκι.
ΜΕΛΗΣ. Ἀπὸ τὰ «Τραγῳδία τοῦ Σπιτιῦ».
ΔΑΒΕ. ΠΑΛΛΗΣ. Ὁ Ἐμπορὸς τῆς Βενετίας, τοῦ Σεπτήρου.
ΜΙΧ. Γ. ΠΕΤΡΙΔΗΣ. Τὰ Παιδιὰ καὶ τὸ Σχολεῖον : Οἱ Παι-
δαγωγοὶ μας κ' ἡ Γλῶσσα.
ΣΤΑΜ. ΣΤΑΜΑΤΙΟΥ. Χελιδόνισμα.
Δ. Π. Τ. Μιά κουβέντα.
ΦΕΛΛΟΛΟΓΟΣ. Διὰ μας καὶ ξένα.
ΚΩΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΧΑΤΖΟΠΟΛΟΣ. Ὁ Ἄριστος (κατὰ τὸ
φινικὸ τοῦ Ἔργο Λέγος).
ΠΑΡΑΓΡΑΦΑΚΙΑ --ΤΟ ΖΗΤΗΜΑ ΜΑΣ--Η ΚΟΙΝΗ ΓΝΩ-
ΜΗ -- ΒΑΡΒΑΡΟΠΙΑΖΑΡΟ -- Ο,ΤΙ ΘΕΛΕΤΕ -- ΧΩΡΙΣ
ΓΡΑΜΜΑΤΟΣΗΜΟ.

ΜΙΑ ΚΟΥΒΕΝΤΑ

— Κοντά του πήρα κάπια ἴθικη, ποὺ δὲν τὴν εἶχα πρῶτα. Τὲ νιώθω. Νιώθω πὼς ξαναγεννήθηκα πολιτικῶς κοντά του. Στὸν ἐκλογικὸ ἀγῶνα κατέβηκα μὲ ἄλλες ἰδέες, ἔχι καὶ τόσο καινούριες. Νέος ἄντρας καὶ γὼ λογαριαζόμουνα, μὰ τί νὰ σοῦ πῶ ; μπορεί καὶ νὰ ξεγελιόμουνα, κὶ ἄς μὴν τῆθελα νὰ ξεγελάσω κείνους ποὺ θὰ μὲ ψηφίζανε. Τὸ πιστεῦα πὼς εἶμουνα νέος ἄντρας, δηλ. μὲ νέες ἀρχές, μὲ νέες ἰδέες, μὲ νέα ἴθικη πολιτικῆ. Ὅταν πήγα κοντά στὸν Ἀρχηγό, δταν ἀπὸ τίς κουβέντες του, ἀπὸ τὰ φερσίματά του, ἀκόμα κὶ ἀπὸ τὴ διδασκαλία του, ζυμώθηκα, νὰν τὸ ποῦμε ἔτσι, κἄπως μὲ τὸ πολιτικὸ του πρόγραμμα, εἶδα πὼς ἄδικα κοκκορευόμουνα γιὰ νέος ἄντρας, πὼς εἶμουνα παλιός, πολὺ παλιός, πὼς ἦ ἴθικη μου, ἦ πολιτικῆ δηλ. ἴθικη μου, εἶτανε βγαλμένη ἀπὸ τὴν ἴθικη τῆς ρουτίνας, καὶ σιγὰ σιγὰ ἀρχίνησα νὰ νιώθω πὼς ἦ ἴθικη αὐτῆ βγαίνει ἀπὸ μέσα μου καὶ πὼς σιγὰ σιγὰ ἔρχεται καὶ θροιάζεται στὸν ἀδειανὸ τόπο μιὰ καινούρια ἴθικη, ἀγνωστῆ μου ὡς τὰ χτῆς ἀκόμα. . . Νὰ μὴ σοῦ τὰ πολυλογῶ, νιώθω τώρα πὼς κοντά στὸν ἀρχηγό μου ἀρχίνησα καὶ γὼ νὰ γίνουμαι νέος ἄντρας. . .

Κάποιος βουλευτῆς—τί νὰν τὰ κρύβουμε τὰ ὄνόματα ;—ὁ βουλευτῆς Γρανίτσας, μοῦ μιλοῦσε ἔτσι στὴ Ν. Σκηνή, σ' ἓνα διάλειμμα τῆς «Λυσιστράτης»: Κὶ ἀπὸ τὰ λόγια του, ποὺ μιὰ ἐσωτερικὴ φωνὴ λῆς καὶ τοῦ τὰ κανοναρχοῦσε, κὶ ἀπὸ κάπια χαρακτηριστικὰ ἀνέκδοτα τοῦ Ἀρχηγοῦ ποὺ μοῦ ἀράδιασε, μοῦδωσε νὰ νιώσω—κὶ ἔχι μόνον νὰν τὸ νιώσω μὰ καὶ νὰν τὸ πιστέψω—πὼς ὁ Διαλεχτός, ποὺ ἀλάκαιρο τὸ Ἔθνος σήμερα κρεμιέται πάνου του, ἔχει σκοπὸ νὰ πολιτευτεῖ καὶ νὰ δουλέψει πλατιά κὶ ἀνοιχτά, ἀλλάζοντας συθέμελα τὴν πολιτικὴ μας ζωὴ.

Καὶ φυσικά, τὰ λόγια τοῦ ἀφοσιωμένου ἐπαδοῦ του δείχνουν πὼς ὁ κυριώτερος σκοπὸς τοῦ μεγάλου ἀγῶνα του εἶναι νὰ πλάσει ἀθρώπους— μιὰ δουλιὰ δηλ. ποὺ κανέννας πολιτικὸς μας ἴσαμε σήμερα δὲν τὴ συλλογίστηκε.

Δ. Π. Τ.

ΧΕΛΙΔΟΝΙΣΜΑ*

Ἡ Βουλὴ προχθὲς εἶχεν ἀνοίξει καὶ λίγοι-λίγοι καὶ ἀπρόθυμοι, σὰν τὸ ἐκκλησία, ποὺ γιορτάζεται ἅγιος φτωχός, προσήρχοντο οἱ βουλευταί.

Μειδιάμα εἰς τὰ χεῖλη, καπέλλο ἀπροσέκτως ἐπὶ τῆς κεφαλῆς καθήμενον, ἀπόδειξις πολλῶν χαίρεσιμων, καὶ λίγος ἀσέβστης στὸ μανίκι. Πολιτικὸν σὲ κάποιον-γωνία ἀκούμισμα !

— Καλὴ ἡμέραν.

— Πὼς ἔχετε ;

— Καλά, εὐχαριστῶ. Καὶ ὑμεῖς ;

— Ὁρατα !

Ἐκείνη τὴ στιγμὴ ἐμπήκε καὶ ὁ Βενιζέλος αἰδημόνως μειδιῶν. Ἐκῆθησεν ἀπορούτως εἰς τὴν θέσιν του καὶ γύρω του ἐκάθησαν οἱ φίλοι.

Κάτω οἱ βουλευταὶ ἐχαιρετῶντο.

— Καὶ εἰς τὴν οἰκίαν ;

— Καλῶς ! Καλῶς ! Εὐχαριστῶ !

Ἐκείνη τὴ στιγμὴ ὁ Γρανίτσας ἐπλησίασε τὸν Βενιζέλον. Ἐκάθησε στὸ πλαγιὸν τὸ κῆθισμα καὶ ἔσκυψε λίγο καὶ τοῦ εἶπε :

— Ἐπιτρέπετε ἐδῶ εἰς τὴν ὑπερκαθαρεύουσαν Βουλὴν νὰ σᾶς δώσω νὰ διαβάσετε τὸ τελευταῖον φύλλον τοῦ «Νουμά» ;

*) Ἀπὸ τὴν ἐφημερίδα «Ἀκρόπολις» 14 Σεπτεμβρίου, σελίδα 1, στήλη 4.

Και με κάποια δειλία βεβήλου τον έβγαλε κρυφά κρυφά από την τσέπη του. Ο Βενιζέλος τον ήρπασε και τον εξάνοιξε διαβάζων φανερά εις την Βουλήν :

— Άκουσ, λέει, αν τον θέλω !

Δύο τρεις βουλευταί γύρω του έσκυψαν, είδαν τον «Νουμάν», συνεταράχθησαν, ανέκαθθησαν, αλληλεκυτάχθησαν και τέλος ένας έλαβε το θάρρος για να είπη :

— Μα τον «Νουμάν» διαβάζετε ; Καλέ είναι δργαγον των μαλλιαρών. Και σάς βλέπει και ο κόσμος !

Ο Βενιζέλος έστράφη και τον κίτταξε.

— Και έπειτα ;

— Μα τον «Νουμάν» τον μαλλιαρό διαβάζετε ; !

— Δέν τον διαβάζω τώρα, τον διαβάζω από χρόνια !

— Και ο κόσμος που σάς βλέπει !

Ο Βενιζέλος δέν απήντησεν. Έστρεψε μόνον το φύλλο στη σελίδα που με μεγάλα γράμματα άνεγράφετο :

«Ένας λαός ύψώνεται. Άμα δείξη πως δέ φοβάται την αλήθεια».

Ο βουλευτής ελούφαξε και ο Βενιζέλος εξηκολούθησεν αδιάφορος το διάβασμά του επί ώρα αρκετή !

Κάτω οι βουλευταί που έμπαιναν ακόμη άντεχαιρετώντο :

— Και ύμεις ;

— Καλώς, ευχαριστώ !

— Και εις την αίλιαν ;

— Καλώς ! Καλώς !

Ήσαν τα κεφάλια έκείνα, τα όποια πενήντα τώρα χρόνια έπρόσεχαν την Γραμματική εις την Βουλή και όχι την Ελλάδα. Ένα εύφωνικό Ν και ένας ήχηρής ύπερσυντέλικος άξιζε περισσότερο και από τη Μακεδονία !

Προχθές ακόμη ο κ. Λεβίδης ώμίλησε με γλώσσαν Περικλέους από το βήμα της Βουλής. Όμιλούσε χρόνια τώρα ως Περικλής και όμως έπολιτευέτο πάντοτε ως Άττικάρχης. Οι άλλοι οι πολιτευταί εξέφερον γραμμικιά ίσως άριστουργήματα από το βήματος, και διέπραξαν πολιτικά τερατουργήματα ως Κυβερνήται. Έπεμελούντο την γλώσσαν και εγκατέλειπον το ήθος.

Άς έλθη επί τέλους και ένας να μάς μιλήση με τη γλώσσα του «Νουμάν» και να μάς διοικήση με την ψυχή του Περικλέους από τετελεσμένους μέλλοντας χορτάσαμε, θέλουμε τώρα και άνθρώπους !

ΣΤΑΜ. ΣΤΑΜΑΤΙΟΥ

Και το άπαραίτητο ξόμπλιασμα :

«Ο κ. ΒΕΝΙΖΕΛΟΣ...ΜΑΛΛΙΑΡΟΣ».

«Άς μη παρεξηγηθή ο τίτλος, άλλ' ο κ. Βενι-

ζέλος πταίει. . . Έθεάθη προχθές εις την Βουλήν διαβάζων τον «Νουμάν» ! . . . Το πράγμα έγένητο άντιληπτόν άμέσως από τους καθαριστάς, όχι έννοείται της Βουλής, αλλά της Γλώσσης, οι όποιοι ήρχισαν να διαμαρτύρωνται δια το πολιτικόν τόλμημα. Οι φίλοι του Κρητός πολιτευτού ήθέλησαν να τον δικαιολογήσουν, μη παραλείψαντες να ισχυρισθόν έν τέλει ότι επί τέλους ή Βουλή δέν δύναται να...έπέμψη, ως μη καταρτισθείσα ακόμη, εις σώμα. Οι δέ περί τον κ. Φιλάρετον όμως κατηγορακτιΣμένοι έσπευσαν να κοινολογήσουν το πράγμα εις τον...άρχικαθαριστήν κ. Πρωθυπουργόν, όστις έμεινε κατάπληκτος, μη πιστεύων ότι ο άνθρωπος μετά του όποιου «είχε κανονίσει το προσίμιον της προδιοικήσεως», κατά το προχθεσινόν έν Κηφισία γεύμα, ήά μετέβαλλε γλωσσικώς άρχάς, γινόμενος μαλλιαρός !

«Λέγεται ότι ο κ. Δραγούμης ή άποκηρύξη ως έν τούτου τον κ. Βενιζέλον . . .» - Έφημ. «Καιροί», 15 Σεπτεμβρίου.

Ο ΑΜΟΙΡΟΣ

Είταν τάμοιρο της μάννας,
φοβισμένο ότι γεννήθη.
Γύρο του έβλεπε τον τρομό,
πνέματα κικα θωρούσε
πάντα, απ' τα καλά κανένα.

Στη βοσκή το στέιν' ή μάννα.—
Ο βοσκός γυρνά απ το λόγγο
μ' όψη κίτρινη στο σπίτι,
με κομμένο το αίμα λέει :
«Μη με ξαναστείλεις, μάννα,
με τα ζά στο μαύρο λόγγο !
Μες τα βάλτα στέκει ο Λέμπο, 1)
γλιμνιρά στα χέρσα ο Χίσι, 2)
τρέχ' ή φάρμ του κοντά μου,
απ τη γή ο Μάχινενα 3) βγαίνει.»

Για βοσκός αυτό δέν είνε.—
Τόστευαν φαρός να γένει.

Απ τη θάλασσα γυρζει,
έρχεται χλωμό στο σπίτι,
λέει με χέρια παγωμένα :
«Τρομερά στοιχιά στα χέρσα,
τρομερότερα στο κωμα !

1) Πονηρός δαίμονας.

2) Είδος Κένταυρος της φινικης μυθολογίας.

3) Στοιχιά της γής.

Είδα νά σιμόνει ὁ Τούρσας,⁴⁾
κάθονταν σὺ βράχη ὁ Κάλπεα,⁵⁾
ἔχισκε ἀπ τὰ βάθη ὁ Τύχγαι.»⁶⁾

Γιὰ τὴ θάλασσα δὲν εἶνε.—
Τῶσπειλαν νὰ ξεχερσώσει.

Γύρισε ἀπὸ τὶς κερφάλες
μ' ἀγνὸ πρόσωπο στὸ σπίτι,
μ' ἀγριεμένα μάτια λέει:
«Τρομερὰ στοιχιά στὸ κῦμα,
τρομερότερο σὶς φλόγες!
Σπίθες ἔφτυναν τὰ φίδια,
κόκκινες φροτιές οἱ σιῖρες,
ἔμαγέρεβ' ἢ Συόϊταιτο,⁷⁾
τὰ διαλιά συμποῦσε ὁ Κέχνο.»⁸⁾

Νὰ τὸ πνίξει λέει ἡ γενιά του:
«Γιὰ κὰν τίποτε δὲν εἶνε!»

Τρέχ' ἡ μάννα καὶ τὸ στέλνει
στὸ χωριὸ νὰ πάει νὰ παίξει.

Ἀπὸ τὸ χωριὸ γυρῶζει,
δὲν κοιτᾷ νὰ ματῆ στὸ σπίτι,
τριγυρνᾷ σὰν ἴσκιος γύρο,
πίσω κρύβεται ἀπ τὶς φράχτες.
Πάει ἡ μάννα καὶ τὸ βρίσκει
ἄξω στὴν ἀλλή νὰ στέκει.

Πέφτει στὸ λαιμὸ τῆς μάννας:
«Ἄχ, μαννούλα μου, γεννήτρα,
πιὸ καλύτερα νὰ φύγω
μακριὰ ἀπ αὐτὸν τὸν τόπο
στὰ ἱερὰ τοῦ Κάλμα⁹⁾ δάση
καὶ στοῦ Τινόνελα¹⁰⁾ τοὺς θόλους.
Μὲς τὸ σπὶτ' εἶδα τὴ φρόκη,
καρτεροῦσε ἀπόξω ὁ Βέντο,¹¹⁾
μπρὸς στὴ σαῖλα ὁ γιδὸς τοῦ Βέντο,
στὰγκωνάρι ὁ χαλασμός,
τάνεπαίντεχο στὴν πόρτα.»

Τὸ μελαχρινὸ γνωρίζει,
τᾶμοιρὸ τῆς ἢ μητέρα.
Κλαίγει, κλαίει καὶ δὲ λαρόνει,
τοῦ μιλεῖ γλυκὰ, τοῦ λέει:

«Πήγαινε, δυστυχισμένο,
στοῦ θανάτου τὰ λαγκάδια,
στῶν νεκρῶν τὸ ἱερὸ λόγγο,
στοῦ πατέρα σου τὴ σκήτη;
στοῦ καλοῦ τάνεπαυτήρι,
ποῦ τὰ δέντρα τίγυι στέκον;
ποῦ μιλοῦν τὰ ψηλὰ πεῦκα
γιὰ χιμένα, περυσμένα
στὴ θλιμένη αἰώνια νύχτα.»

Ἄπ τὸ μνήμα ἀκούει ὁ πατέρας:
«Τῆς γενιᾶς τί κλαῖς διαμάντι;»

«Γι' αὐτὸ κλαίω, καλὲ πατέρα,
γιατὶ ὁ λόγγο δὲ μὲ θέλει.»

«Μὲ τραγοῦδια φίλωσέ τον,
ἔτσι κάναν κ' οἱ πατέρες.»

«Γι' αὐτὸ κλαίω, καλὲ πατέρα,
τὶ δὲν εἶμαι γιὰ τὸ κῦμα.»

«Πράϋνε μὲ θυσιές τὸν Ἄχτι,¹²⁾
ἔτσι κάναν κ' οἱ πατέρες.»

«Γι' αὐτὸ κλαίω, καλὲ πατέρα,
γιατὶ ἡ φλόγα μοῦ εἶνε ξένη.»

«Δέσε μὲ σκοινιά τὴ φλόγα,
ἔτσι κάναν κ' οἱ πατέρες.»

Κλαίει τοῦ γένους τὸ διαμάντι.
«Γιατὶ κλαῖς, γλυκὰ χαρὰ μου;»

Στὸν ἀέρα ξεσπᾷ ὁ πόνος:
«Πάρε με μαζί, ὦ πατέρα,
στὶς πλατιές ἀλλές τοῦ Κάλμα,
τὸ θλιμένο εἶμαι τῆς μάννας,
φοβισμένο ὅτι γεννήθη.
Βλέπω δλόγυρα τὸν τρόμο,
στὴ ζωὴ τάνθρώπου πρώτα.»

Μιὰ φωνὴ ἀπ τὴ γλὴ σηκώθη,
μὴνημ' ἀπ τὸν Κάτου κόσμο:
«Κ' οἱ πατέρες πρὶν τρομάζω,
ὅμως ζοῦσαν τὸν καιρὸ τους.
Ἐρμη τῆς ζωῆς ἢ ἀγγή'νε,
ἢ βραδιά τοῦ Χάρου πιὸ ἔρμη.
Μικρὲς εἶν' οἱ ἀλλές στὸν Ἄδη,
κάτου κεῖ στενοὶ εἶν' οἱ θόλοι,
δὲ φωτᾷ ἥλιος καὶ φεγγάρι,
κάθεσαι, γυρνᾷς μονάχος,

4) Θαλασπινὸς δαίμονας.

5) Ὁ γλωμὸς θάνατος.

6) Τὸ ἄδειο.

7) Στρίγγλα τῆς φιννικῆς μυθολογίας.

8) Κοπέλι τῆς.

9) Ὁ θάνατος.

10) Ὁ Ἄδης.

11) Τὸ ἄγνωστο.

12) Ἀπάνω κάτω ὁ Ποσειδώνας τῆς φιννικῆς μυθολογίας.

τὰ σαράκια τρῶν τοὺς τοίχους,
μόνος τρῶς τὸν ἑαυτοῦ σου
στήν ἀτέλιωτη τὴν πλήξη,
τὴ βαριά καὶ τὴ θλιμένη.»

Ἄφισε τὸν Κάτου κόσμον,
γύρισ' ἄντρας δαμιασμένος·
κάθισε στὸ παλιὸ σπίτι,
τὴ φωτιά συμπαῖ καὶ σιάζει
τὰ δαυλιά· χαμογελώντας
πότε πότε μουρομουρίζει
στὶς γλιανκὲς ξωθιῆς τοῦ δάσους,
στοῦ νεροῦ τὶς θυγατέρες·
πάει στὴ θάλασσα, στὸ λόγγο,
δίχτια στένει, βρόχια ἀπλώνει,
ἔτσι ζεῖ ὅλη τὴ ζωὴ του,
οὔτε μὲ χαρὰ οὔτε θλίψη,
σωριαστὰ τὶς μέρες βάζει,
τὲς ποὺ πὰν καὶ τὲς ποὺ θάβρουν,
τὶς καλὲς καὶ τὶς θλιμένες,
τὶς κυλὲς πὺ ἀπ' ἄν' ὥστόσο.

Κατὰ τὸ φινικὸ τοῦ Εἰ-ΝΟ ΛΕΙ-ΝΟ

(Μετάφρ. Κωσταντίνου Χατζόπουλου)

ΠΑΡΑΜΥΘΙΑ ΤΗΣ ΜΑΝΤΑΓΑΣΚΑΡΗΣ³⁾

ΤΟ ΝΗΣΑΚΙ ΑΚΚΙΒΟΥΓΚΙ (1)

[Παράδοση τῆς Σακαλάδικης φυλῆς, ποὺ μοῦ τὴ
δηγήθηκε τὸ Σεπτέμβρι τοῦ 1906 ὁ Μουσίμου
(Mossimo), μαθητῆς στὴν École Regionale
τῆς Ἀναλάδας.]

Ἄμα ταξιδέβει κανεὶς μὲ **μπούτρι** (2) ἀπ' τὴν
Ἀναλάβα στὸ Νουσιμπέ (Nossi be), βάζοντας
πλώρη ἴσια στὸν κάβο Ἀγκιντίκι, ἀρῆνει ξερβὰ στὸ
δρόμο του ἓνα νησάκι διασωμένο, κάμποσο κοντὰ
στὴ στεριά. Τὸ νησάκι ἀφτό ἔχει ξεχωριστὸ σκῆμα·
τὰ πλάγια του εἶναι ὀρθοκατέβητα, κ' ἡ χορφή του,
ποὺ τὴ στεφανιώνει μουντὴ πριμισιάδα, εἶναι ἀρκετὰ
κωνονικὰ στρογγυλεμένη.

¹⁾ Κόϊτα τοὺς ἀριθ. 246, 256, 258, 305, 402 καὶ 404
τοῦ «Νουμά».

1) Ankinovy. Στὸ γεωγραφικὸ χάρτη εἶναι σημειωμένο
«Raiu de sucres», καὶ ἀληθινὰ μοιάζει σὰν κωνικὸ κεφάλι ζά-
χαρη. Ἄν καὶ δὲ θέλησε ἡ Γαλλικὴ Κυβέρνησις ν' ἀλλάξῃ
τὰ ὀνόματα χωριῶν καὶ νησιῶν, τ' ἀλλάξανε ἕμως οἱ
ναφτικοὶ θαλασσογράφοι σὲ μερικὰ μέρη, γιὰ νὰ γνωρί-
ζονται ἀπὸ τὰ ξεχωριστὰ τοὺς σκῆματα.

2) Botry=καίτι χωρὶς κουβέρτα, σὰν **τζιρίμι** μισιριώ-
τικο, χοντροφτιασμένο.

Τὸ νησάκι ἀφτό, καθὼς λένε, δὲν εἶτανε κεῖ πέρα
ἀπὸ μιὰς ἀρχῆς. Νὰ πὼς ξεφύτρωσε :

Ἀνατολικὰ ἀπὸ τὸ χωριὸ Μπελίντα, κατὰ τὸ
βορριά, εἶναι δυὸ βουνὰ πολὺ σιμὰ τὸ ἓνα στ' ἄλλο·
τὸ βορινότερο, τὸ λένε Γκαλοῦκου (3), καὶ τὸ ἄλλο
ποὺ εἶναι πρὸς τὸ νοτιὰ τὸ λένε Καλομπενούνου(4).
Ἔτσι τὸ λέν ἀφτό, γιὰτὶ μιὰ φορὰ κ' ἔβαν καιρὸ
εἶχε δυὸ μεγάλες καιμπούρες πρὸς τὰ δυτικά, παρό-
μοιες μὲ βυζιά γυναίκα.

Τὰ δυὸ ἀφτὰ βουνὰ λένε πὼς εἶναι κατοικημένα
ἀπὸ τὶς ψυχὲς κάτι μεγάλωνε μίγων ἐκείνου τοῦ και-
ροῦ, καὶ ἀπὸ τὶς ψυχὲς τῶν παλιῶν βασιλιάδων τοῦ
τόπου. Εἶναι σκεπασμένα μὲ μεγάλα χορτάρια καὶ
δέντρα, καὶ μέσα σ' ἀφτὰ τὰ δέντρα λένε πὼς ζοῦνε
οἱ Κανουνούρου (Canouinoro=καλλικίντζαροι), κάτι
ἄθροπάκια τόσου-δά, σὰν παιδιὰκι πεντέξη χρονῶν,
ποὺ ξέρουνε ὅλα τὰ γνωρίσματα τῶ φυτῶν, καὶ τὸν
τρόπο ποὺ νὰ τὰ μεταχειρίζονται, καὶ κανένα χορ-
ταρικὸ δὲν τοὺς εἶναι ἄγνωστο.

Ἄφτοι οἱ Κανουνούρου φοβοῦνται πάρα πολὺ
τὸ φῶς καὶ τὴ φωτιά. Δὲν μποροῦνε οὔτε νὰ τὰ
δοῦνε. Κ' ἔξὸν ἀπὸ τοῦτο τρῶνε καὶ τὴ θροφή τους
ὀμῆ: σουσάμι, χέλια, κυνήγι καὶ μέλι ἄστιφτο, δί-
χως νὰ τὸ χωρίζουνε ἀπὸ τὸ κροῖ. Κ' εἶναι φοβερὸι
κλέφτες τῶ μικρῶν παιδιῶν: τάρπαζουνε καὶ τὰ
πᾶνε στὰ λημέρια τους (5).

Μιὰ μέρα ἀφτὰ τὰ δυὸ βουνὰ, τὸ Γκαλοῦκου
καὶ τὸ Καλομπενούνου φιλονεικήσανε (γιὰ ποιὸ λόγῳ,
δὲ λείε τὸ παραμῖθι), καὶ ὁ καβγάς ἀγρίωψε, καὶ κί-
νήσανε νὰ χτυπηθοῦνε.

Σκοτείνιασε λοιπὸν ὁ οὐρανός, καὶ τὰ σίγγεφει
τριγυρίζανε τὰ δυὸ βουνὰ. Οἱ Μαλγάσιδες ποὺ κί-
θόντανε στὰ χωριά ἐκεῖ στὰ ριζοβούνια, νοιώσανε τὴ
γῆς νὰ τρέμη, γιὰτὶ σαλέβανε τὰ δυὸ βουνὰ, ποὺ
κινήσανε τὸ ἓνα καταπάνου στὸ ἄλλο. Ἀκούσανε
κωνονιές, ντουφεκιές, δὲν εἶδανε ἕμως οὔτε μιὰ ἄλλη
οὔτε βόλεια.

3) Galoko, Angadika, Belinda.—δὲν μπόρεσα νὰ μάθω
τί πάει νὰ πῶνε τὰ ὀνόματά τους· δὲν τὸ ξέρουνε οἱ νιοί.

4) Calobenono: Κάλου=κέρκι, μπέ=μεγάλα, νόνου=
βυζιά. Τὰ δυὸ βουνὰ οἱ νιοὶ Μαλγάσιδες τὰ λένε Bongu-
mirahavany: Μπούγκου=βουνό, μίρα=ἔμοια, βάβι=γυναί-
κες. Θὰ πήρανε, φαίνεται, τὴν ἐνομασία ἀπὸ τὸν καινούριο
χάρτη: «Montagnes de deux seurs» καὶ τῆς ἀλλάξανε τὸ
ὄνομα.

5) Οἱ Σακαλάδες ὡς τὴν ὥρα πιστέβουνε στοὺς Κα-
λονούρηδες. Τελεφεταῖα ἤρθε ἀπὸ τὴν Ταναριβία ἓνας
Χοβὰς τριαντάρης, Ραζάφης, μικρόσωμος, κοντὰ ἓνα μέτρο
στὸ ὕψος: στὴν ἀρχῆ, ἄμα τονὲ βλέπανε, φέβγανε τρομασμέ-
νοι, καὶ ἄμα περνοῦσε ἀπὸ τὰ χωριά τοῦ δίνανε χρήματα
ἀπὸ σέβας. Ἐτυχε, ἐδῶ κ' ἓνα μήνα, νὰ τὸν πάρομε σ' ἓνα
παζάρι στὸ Antsohihy, καὶ τὸν τρίγυρίζανε ἐκεῖ χιλιάδες
ἀραπάδες, καὶ ἄμα ἔπιανε ἀφτός κανένα ξύλο νὰ τοὺς ἀλαρ-
γέψῃ, ὅπου φύγῃ φύγῃ, τσακιζόντουσαν νὰ φύγουνε μακριὰ.

Ἡ μάχη δὲ βιάστικε πολὺ. Ἡ Καλουμπενούου νικήθηκε, κ' ἓνα βυζὶ τῆς, ἐκεῖνο ποὺ εἶτανε κατὰ τὴ νοτιά, ἔπεσε, καὶ στὸ πέσιμό του ἔκανε μεγάλο βρόντο, σὰν πολλὰ μαζὶ μπουμπουνητά. Ἔπεσε ὅμως δίχως νὰ κομματιαστῆ, καὶ μόνον λίγες μεγάλες πέτρες καὶ λίγο χῶμα κατακυλήσανε ἴσαμε τὰ ριζοβούνια.

Τὸ βυζὶ κίλησε κουτρουβαλώντας κ' ἔφτασε, δίχως νὰ σπάσῃ, ὡς τὴ βορινὴ μεριά τοῦ νησιοῦ Νουσιφάλη (Nossifaly = νησι χαρούμενο). Καὶ σταμίτησε κοντὰ σ' ἓνα νησάκι ποὺ τὸ λένε Ἀνκιρθένα (Ankirθena), καὶ γένηκε κι ἀπὸ νησάκι. Ἔμεινε σὲ κείνο τὸ μέρος κάμποσα χρόνια. Ὑστερα, μιὰ μέρα φιλονείκησε μὲ τὸ γείτονά του, τὰ χρειάστη κ' ἔφυγε, καὶ πῆγε καὶ κρύφτηκε νοτιοδυτικὰ τοῦ Νουσιμπέ, κοντὰ στ' Ἀμπονάγκη (Amboangy) καὶ τὸ Ἀνκαζουμπεράβινα (Ankazoberavina: any hazo=στὸ δέντρο, he-ravina=μεγάλα φύλλα) καὶ πῆρε τὸνομα Ἀνκιροῦνι (Ankirθony).

Τὴ μέρα ποὺ χωρίστηκε ἀπὸ τὸ νησάκι Ἀνκιρθένα, ἔγινε καθὼς λένε φοβερὸς σίφουνας συντροφισμένος μὲ τρομερὸς ἀνεμικὸς καὶ μπόρες σὰν κατακλινοσμός. Στὴν κλίση τῆς μέρας (φούλαη-ἀντρού), κατὰ τὴς 4 τὰ πόγεμα ἀπάνου-κάτου, τὸ εἶδανε νὰ περνᾷ ἀπὸ τὴ βορινὴ μεριά τοῦ Νουσιμπέ, κ' ἔτσι κοντὰ τὸ φερε γῆφο.

Ἀπὸ τότες τὸ βουνὸ Καλουμπενούου δὲν ἔχει παρὰ ἓνα βυζὶ μόνον, κι ἀκόμη καὶ σήμερον τὸ ξεχωρίζεις τὸ μέρος ὅπου εἶτανε κολημένο τὸ ἄλλο ποὺ ἔφυγε. Εἶναι ἀπὸ τὸ χόρτο, καὶ τὰ δέντρα ποὺ φυτρώνουνε πολλὰ μικρότερα ἀπὸ κείνα ποὺ σκεπάζουνε τὴν ἄλλη βουνοπλαγιά.

Οἱ Μαλγάσηδες λένε πὼς τὸ νησάκι Ἀνκιροῦνι δὲν ἀκουμπάει στὸν πάτο τῆς θάλασσας, μὰ πλέε ὡς ἓνα βᾶθος, καὶ δὲν μπορεῖ κανεὶς νὰ τὸ ζυγώσῃ, γιὰτ' εἶναι τὰ κρογιάλια του κρεμαστά. Ἐκεῖ φωλιάζουσε ἀμέτρητοι «φρανῆ».(1)

Ἀποκάτω ἀπ' τὸ νησάκι λένε πὼς εἶναι κρυμμένο ἓνα πελώριον χταπόδι ποὺ τὸ λένε Οὐριταμπέ (Oritabe=χταπόδι μεγάλο) τὰ πλοκάμια του ἔχουνε τόλιγώτερο 20 μέτρα μᾶκρος καὶ εἶναι ἀρκετὰ ψιλὰ. Ἡ Οὐριταμπέ εἶναι ὁ φύλακας τοῦ νησιοῦ. Ἀμα περνᾷς ἀπὸ κεῖ μπροστὰ μὲ λάκα (μονόξυλο) ἢ μὲ μπουῦτρι, δὲν πρέπει νὰ χάρμης καμιὰ φυσικὴ σου ἀνάγκη. Ἀλλιώτικα ἢ Οὐριταμπέ ἀπλώνει τὰ πλοκάμια τῆς, ἀρπάζει τὴ λάκα ἢ τὸ μπου-

1) Fanihy=νοχτερίδες πελώριες, σὰ νυφίτσες μεγάλες, μὲ χροῖμα καφαλό. Ζυγιάζουσε ὡς ἓνα, ἐνάμισι χιλιόγραμμα τρῶνε φροῦττα· οἱ Γάλλοι καὶ πολλοὶ Μαλγάσηδες τὴς τρῶνε.

τρι καὶ τὰ βουλιάζει, τραβάει τοὺς ἀθρώπους στὸ νησάκι καὶ τοὺς ρουφάει τὸ αἷμα.

Τέλος τὸ νησάκι εἶναι τὸ λημέρι τῶν ἀέρηδων. Ἀμα οἱ Μαλγάσηδες ἀρμενίζουσε μὲ παννὶ καὶ τοὺς πιάση κάλμυκ μπανάτσα στὰ μέρη ἐκεῖνα, γυρίζουσε κατὰ τὸ Ἀνκιροῦνι καὶ σφυρίζουσε καὶ καλοῦνε τὴν ψυχὴ τοῦ Μπανζάνκα (Mbazanka=βασίλειος) τοῦ νησιοῦ (2) νὰ τοὺς δώσῃ ἀγέρας. Ὁ Ἀγέρας τότε τρέχει καὶ σ' εὐκολήνει νὰ ξακολουθήσῃς τὸ ταξίδι.

Ἀναλαάβα, Τρυγγιτῆς τοῦ 1910.

ΛΑΒΑΖΑΓΚΑΣ

2) Ὁ Μαλγάσης, ἄμα ταξιδεῖρ καὶ πέση σὲ μπανάτσα, ἀρχινάει μὲ σφυρίγματα καὶ φωνὲς νὰ καλῆ τοὺς πεθαμένους βασιλιάδες πὺ εἶναι στὰ μέρη ἀπ' ὅπου θέλει νὰρθῆ ἀνεμος.

ΑΠΟ ΤΑ “ΤΡΑΓΟΥΔΙΑ ΤΟΥ ΣΠΙΤΙΟΥ,”

1

Πάρε, Καλή, νὰ πάρουμε στρατὶ τὸ μονοπάτι,
Καὶ στὶς ἐρμιές νὰ χτίσουμε καλὴν δροσερό,
Θὰ πλέξουμε ἀπὸ ἀγκιόροδα κορόνα μελουδάτη,
Καὶ θὰ θερίσουμε μαζὶ τὸν κρονοθησαυρό.

Στὶς λαγκαδιές θὰ τρέξουμε κι ἀπὸ τὸ βράδυ-βράδυ,
Ἀποσταμένοι στὸ λευκὸ κατόφλι τοῦ σπιτιοῦ
Τὰ χέρια μας θὰ δένουμε, καὶ τὸ περιπολάδι
Θὰ κλείνει τὰ δροσάνθια του στὸ γέροισμο τοῦ ἡλιοῦ.

Το λύχνον ἐσὺ θὲ νῆναβες, λευκὴ, μὲσ' στὰ λευκὰ σου,
Κ' ἐργατικὴ θὰ ἐτοιμάζεις τὸ δεῖπνο τὸ λιτό,
Θάπαιρνε φῶς τὸ κάθε τί στὸ γοργοπέρασμά σου,—
Γιὰ νὰ σὲ δῶ ἓνα μέτωπο θὰ σήκωναι σκυφτό.

Καὶ στὸ τραπέζι, γέλασθι μὲσ' στᾶνθια καὶ τὰ φύλλα,
Θὰ μοῦθινες τὸ εὐλογητὸ καὶ τὸ ξανθὸ ψωμί,
Θὰ μοῦ περνοῦσε στὴν καρδιά χαρῆς ἀνατριχίλα,
Καὶ θὰ μοῦ σβήνανε μὲ μιάς ἄλ' οἱ παλιοὶ καημοί...

2

Ἦ τοῦ σπιτιοῦ μου βρῦση, πόσο θὰ σ' ἀγαπῶ!
Στεφάνι θὰ σοῦ πλέξω μὲ λιγερά κλωνιά,
Στὴ δροσερὴ ὁμορφιά σου χλωρὴ Πρωτομαγιά.
Ἦ τραγουδίστρα βρῦση, στὴ μέρα καὶ στὸ φῶς,
Εἶσαι ἓνας δροσοστάλαχτος, μουσικὸς ρυθμός.
Καὶ στὴ θυμπὴ τὴ νύχτα τὴν ἀστροκεντητή,
Παίρνει φτερά ὁ ρυθμός σου κ' ἐσὺ παίρνεις ψυχὴ.
Παίρνεις ψυχὴ καὶ θρούλους μοῦ τραγουδεῖς σιγά,
Παραμυθένια βρῦση, γιὰ χίλια ξωτικά.
Κ' ἔμαθες λόγια ἀγάτης ἀπὸ τὴς ξωτικές,
Ποῦ ἄθελα ἀνατριχιάζω, σὰ μοῦ τὰ ξαναλές.
Κ' ἔμαθες χίλιους πόνους καὶ χίλιους δυὸ καημούς,
Πικροθρηνοῦσα βρῦση, καὶ μοῖρεσαι γι' αὐτούς.
Ἦ μυριοχαϊδεμένη βρῦσουλα τοῦ σπιτιοῦ,

Ἔχεις τὴν κρυσταλλένια δροσιά τοῦ τραγουδιοῦ.
Καὶ σὰ σιμά σου γέρον, θὰ βλέπω τὴ σιά,
Ποῦ οἱ φυλλωσιές θὰ ρίχνουν στὴν ἄσπρη μου ποδιά.
Θὰ τραγουδεῖς μονάχη, σὺ βρύση ἁρμονική,
Τὴν ὥρα πού σκοτάδι πέφτει θολό στὴ γῆ.
Τὸ κέντημα θ' ἀφίνω σιγά στὴν ἀγκαλιά,
Καὶ κάτι θὰ προσμένω καὶ κάτι θὰ γρικῶ...
Ἦ τοῦ σπιτιοῦ μου βρύση, πόσο θὰ σ' ἀγαπῶ!

3

Βρυσούλα, ἄς ἤξερα τί λές,
Γλυκεῖά βρυσούλα.
Τὸ μιλημά σου μιὰ ζωή
Καὶ μιὰ δροσοῦλα.

Βρυσούλα, ἄς ἤξερα τί λέει
Καὶ δὲ σωπαίνει
Τὸ μιλημά σου τὸ γλυκὸ
Ποῦ μ' ἀνασταίνει.

Βρυσούλα, πού εἶσαι τῆς νυχτιᾶς
Γοργὸ τραγοῦδι,
Ποτίζεις μου μέσ' στὴν καρδιά .
Κάποιο λουλούδι.

Βρυσούλα γοργοτραγοῦδι
Κι ὄνειρεμένη,
Θὰ μοῦ δροσιᾶς τὴν καρδιά
Τὴ δυασμένη ;

Γενεύη.

ΜΕΛΙΩ

ΘΕΑΤΡΙΚΑ

Ο ΑΒΕΡΩΦΕΙΟΣ

Ποτές δὲν κάπνισε ἡ θεατρικὴ μας παραγωγὴ τόσο ἄφτονα, ὅσο τοῦτο τὸ καλοκαίρι. Ἐξὸν ἀπὸ τὴν τάση πού φανερώθηκε τὰ τελευταῖα χρόνια στὰ θέατρά μας γιὰ τὰ πρωτότυπα ἔργα, βοήθησε πολὺ καὶ ὁ Ἀβερῶφειος ἀγώνιας πού προκήρυξε τ' «Ἔδδειο Ἀθηνῶν» μὲ βραβεῖο δυὸ χιλιάδες δραχμὲς ἀπὸ κληροδοτημένα χρήματα τοῦ μακαρίτη Ἀβέρωφ.

Δὲν εἶναι πολλὰ χρόνια, μήτε πέντε θαρροῦμε, πού ἡ πρωτότυπη θεατρικὴ κίνησις στὰ καλοκαιριάτικα θέατρα τῆς Ἀθήνας ἔλειπε ὁλότελα. Ἡ «Νέα Σκηγιή» μὲ τὸ Χρηστομάνο τότες πάσκιζε νὰ παρουσιάσῃ ἔργα διαλεγμένα ἀπ' ὅλα τὰ εἶδη τῆς ξένης φιλολογίας. Κάπου κάπου πολὺ σπάνια ἀκογγότανε καὶ κανένα ἔργο ρωμοῦ συγγραφέα καὶ σιγοσβιούσε πάλι ἀθόρυβα. Ὁ καιρὸς ὅμως τραβοῦσε, καὶ μαζί μὲ τὴν ἐξέλιξη τῆς κοινωνίας μας, πάντα ἀργῆ καὶ στραβοπατημένη, μὰ καὶ πάντα ἐξέλιξη πρὸς τὸν πολιτισμὸ, γινότανε φανερότερη ἡ ἀνάγκη τῆς δημιουργίας δικῆς μας θεατρικῆς φιλολογίας.

Ὅσο καὶ ἃ φαίνεται τὸ θέατρο κάτι σὰν περιττὴ

πολυτέλεια μιᾶς κοινωνίας, ὅμως δὲ θὰ μπορέσῃ κανεὶς ν' ἀρνηθῆ πὼς σὲ κάθε σημερινὴ κοινωνικὴ κατάσταση, ἔστωντας συχισμένη καὶ ἀκαταστάλαχτη, τὸ θέατρο ξετυλίγεται σὰ μιὰν ἀνάγκη τῆς πρώτης γραμμῆς. Ἀκόμα οἱ μισοβάρβαροι καὶ ἀπολίτιστοι λαοὶ ἔχουν καὶ αὐτοὶ τὴ θεατρικὴ τους τέχνη καὶ φιλολογία, πρωτόγονη βέβαια καὶ βαριά ἁρμολογημένη, μὰ σὰν κάτι ξεχωριστό, ἀνθισμένο καὶ ὀλοεύοδο, πού μαζί μὲ τὴν ποίηση, τὸ θρέφουν καὶ τὸ συντηροῦν σὰν τὸ ἀρχαῖο «ἄσβεστο πῦρ» μὲ τῆς καρδιᾶς τους τὸ αἶμα.

Σὲ μᾶς δὲν μπορούσε ὁ δρόμος νὰ τριαβήξῃ ἀλιῶς. Ἡ θεατρικὴ τέχνη δὲν εἶχε καλλιεργηθεῖ ἴσα μὲ τοὺς τελευταίους καιροὺς ἐκεῖ πού ἀληθινὰ σπέρνεται, ποτίζεται, ἀνθίζει καὶ καρτίζει, ἀπάνου δηλαδὴ στὴν ἴδια τὴ σκηνή. Ἀγωνιζότανε μονάχα νὰ δειχτῆ σὲ τυπωμένες φυλλάδες, ἀνάμεσα σὸ ρίγος τῆς καθαρεύουσας, σὸ βήχα τοῦ διασκαλικοῦ μέτρου, στὴ σκοτούρα τῆς ἀπεραντολογίας, στὴ μονοτονία τῆς ξερῆς ἔκφρασης, στὴν ἀλυγισιὰ τοῦ δραματικοῦ τόνου, στὴν ἀκαταδεξιὰ τάχατες τοῦ «χύδην», στὴ βουβαμάρα τοῦ μέσα κόσμου, σὸ ὑπνιασμα κάθε κρυφῆς χάρις τῆς αἴσθησης, σὸ ζουγογράφισμα κάθε κωμικοπαθιασμένης ὄψης, σὸ σβύσιμο κάθε ζωερῆς ὀρμῆς, σὸ πνίξιμο κάθε πού ἀπὸ τὴ νιότη ἀναβρούζει ἀδάμαστον, μακριὰ στεκούμενη ἀπὸ τὴν πλέρια ζωή, μακριὰ ἀπὸ τὰ γύρα καὶ τὰ μέσα τῆς ψυχῆς, μακριὰ ἀπὸ τὸ αἰώνιο αἶσθημα τοῦ ἐγώ, μακριὰ ἀπὸ τὴ φλόγα τῆς φωτιᾶς, ἀπὸ τὴν ἀταραξία τῆς ἀψηλῆς γαλήνης, ἀπὸ τὴν ποίηση τοῦ χαμηλοῦ, τοῦ ταπεινοῦ, τοῦ ἀληθινοῦ πρῶτ' ἀπ' ὅλα, μακριὰ ὡς καὶ ἀπ' αὐτὴν ἀκόμα τὴν πραγματικότητα σὸ θάνατο.

Ἦρθε ὅμως ἡ ὥρα τῆς θεατρικῆς μας τέχνης νὰ δοκιμασθῆ σύμφωνα μὲ τὸ προορισμὸ τῆς. Τ' ἀμόρφωτο θεατρικὸ μας κοινὸ, σχηματισμένο κοινὸ μ' ὅλη τὴ λειψιάδα του, ζητοῦσε νυχόρημα τὴν αἴρα τῆς δικῆς μας σκηνακῆς τέχνης. Κ' ἔτσι συνέβηκε κάτι περίεργο τόσο, ὅσο καὶ ἀπλό. Στὶς μικρὲς ἐπιχειρήσεις, σὰ χωριὰ φροντίζονε τὶς ἀρρώστιας πρῶτοι πρῶτοι ; Φυσικὰ οἱ ἐπιγεγενημένους ἀθρόοι τῆς πέννας, οἱ δημοσιογράφοι, ἀφοῦ δὲν μπορούσε νὰ βρεθοῦνε οἱ εἰδικοί.

Κ' εἶδαμε ἔτσι τὴ δημοσιογραφία ν' ἀπλώνῃ τὰ

φετερούγια της και στη σκηνή, όπως τὰ εἶχε ἀπλώσει ἴσα μὲ τότες καὶ σ' ἄλλα εἶδη τοῦ λόγου. Ὁ Ἰδιος ἄρθρος ποὺ ἔγραφε χρονογράφημα, εἶδησι, πολιτικὸ ἄρθρο, ἔγραφε καὶ δράμα. Καὶ τὸ ἀποτελεσμα ; Δὲν ξέροντε ἂν τὰ κατὰφρονε στὸ χρονογράφημα, στὴν εἶδησι, στὸ πολιτικὸ ἄρθρο, μὰ βέβαιο εἶναι πὼς στὸ δράμα τίποτα δὲν ἔλεγε, γιατί δὲν ἤξερε ποῦ νὰ πατήσῃ, ποῦ νὰ σταθῇ καὶ πῶς νὰ κοιτάξῃ τὴ ζωὴ γιὰ νὰ βγάλῃ τὴν Τέχνη. Ὅλα τὰ ἔβλεπε μέσου ἀπὸ τὸ θαμπὸ φακὸ τῆς δημοσιογραφικῆς συμφεροντολογίας κ' ἐπιπολαιότητος.

Σὲ τέτοια κατάστασι βρῆκε τὴ θεατρικὴ μας φιλολογία ὁ φετεινὸς Ἀβερῳφειὸς δραματικὸς ἀγωνας, ποὺ ἕνας ἀπὸ τοὺς ὄρους του εἶτανε ν' ἀνεβιάζονται στὴ σκηνή τὰ ἔργα. Κ' ἔτσι παιχτήκανε σ' ὅλη τὴν καλοκαιριάτικη θεατρικὴ περίοδο τριάντα πρωτότυπα ἑλληνικὰ ἔργα γραμμéνα ἀπὸ ἄλλους τόσους συντάχτες, ἀρχισυντάχτες καὶ παρισυντάχτες τῆς φημεριδογραφίας μας, ἔξδν δυὸ ἢ τρεῖς. Τί εἶτανε τὰ περισσότερα ἀπ' αὐτὰ τὰ ἔργα εἶδανε οἱ ἀναγνώστες τοῦ «Νουμᾶ» στὶς σχετικὰς μας κριτικὰς σημειώσεις. Ὅσα δὲν ἀνιαιέραμε εἶτανε κατώτερα ἀπὸ τ' ἄλλα καὶ μερικὰ εἶτανε ἴσα στὴν ἀξία μ' αὐτὰ ποὺ χτυπήσαμε, τὰ χοντροκομμένα καὶ τὰ βαρβαρότεχνα, ποὺ τὰ χτυπήσαμε μόνο καὶ μόνο ἐπειδὴ βγαίνανε μὲ ἀξίωση γιὰ ἀριστοτεχνία. Κι ἂν πολλὰ ἀπ' αὐτὰ τὰ ἔργα δὲν εἶχανε σύγκρισι μὲ τὰ παλιὰ τῆς μακαρονικῆς ἐποχῆς, εἶναι γιατί ἡ σκηνή ξεκαθαρίζει πολλὰ ἐλαττώματα, δίχως ὅμως καὶ νὰ χαρίζῃ προτερήματα σ' ὅσους δὲν πιασκίζουν ἀπ' ἀλλοῦθε νὰ τ' ἀποχτήσουν.

Καὶ θὰ λέγαμε πὼς ὅλ' αὐτὰ στέκονται σὺν κατὶ ἀσήμαντο γιὰ τὸ μέλλο ποὺ εἶναι ὅλο δικό μας, ἂν τῆς θεατρικῆς μας τέχνης, ποὺ μποροῦσε νὰ προκόψῃ σὲ μᾶς πολὺ γλήγορα, τῆς ἔλειπε ἕνας βραχνᾶς ποὺ τῆς πατᾶ τὸ στῆθος καὶ δὲν τῆς ἀφίνει λεύτερη τὴν ἀνάσα.

Ὁλος ὁ κοσμικὸς διαβάζει στὶς φημερίδες πὼς κάθε καινούριο ἔργο εἶναι θάμα θαμάτων. Πηγαίνει στὸ θέατρο μὲ τὴν τέτοια πεποιθήσι καὶ ἂν τὸ φυσικὸ του γούστο πινασιατῆ, ὅμως δὲν μπορεῖ νὰ φανῇ ἀσύφωνος μὲ τοὺς ἄλλους. Αὐτοὶ ποὺ τὰ γράφουν, κατὶ καλῆτερα θὰ ξέροντε. Ἄρα τὸ θάμα θαμάτων ὁ θεατῆς δὲν εἶναι ἱκανὸς νὰ τὸ νοιώσῃ καὶ σκίβει τὸ κεφάλι τιλανίζοντας τὸν ἑαυτὸ του γιὰ τὴν ἀμορφωσιά του, ὅσο ποὺ καταντᾶ σιγὰ σιγὰ νὰ παραδέχεται μὲ τὰ σωστά του τὰ λογῆς λογῆς ἀνοῦσια καὶ ἄτεχνα θεατρογραφήματα. Μὲ τέτοιον τρόπο τὸ λοιπὸ διαστρέφονται ὀλοένα τὰ γούστα τῆς κοινῆς μας, καὶ μὲ τέτοιον τρόπο ἀργοπερπατᾶ κ' ἡ σκηνικὴ μας τέχνη στὸν ἀνηφορικὸ τῆς δρόμο.

Πῶς νὰ χαράξῃ ἀληθινὸ ταλέντο, καὶ ἂ χαράξῃ πῶς νὰ σταθῇ στὴν τέτοια σύχισι καὶ ἀποκλειστικότητα ;

Καὶ ἡ αἰτία τοῦ κακοῦ ; Τὸ τονίσαμε τόσες φορές ἴσα μὲ τώρα. Ἐλλειψη ἀπὸ μέρους τοῦ Τύπου φητεινῆς κριτικῆς, ποὺ νὰ ὀδηγᾶ τὸ κοινὸ, δυσκαλεόντάς το, στὸν ἴσιο δρόμο ποὺ δὲν εἶναι δὲ καὶ τόσο δυσκολοξάνοιχτος. Μὰ τὰ σύνορα τοῦ Τύπου στὸν τόπο μας εἶναι συχισμένα μὲ τὰ σύνορα τῆς Τέχνης. Κι ὅσο δὲν ξεκαθαρίζουν, πῶς νὰ περιμείνουμε ἀλλαγὴ ;

Ἔτσι βγαίνει ἀληθινὸς ὁ λόγος ποὺ εἶπαμε ἀπ' αὐτὲς τὶς στήλες ἔδω καὶ δυὸ χρόνια («Νουμᾶς», ἀριθ. 322 τοῦ 1908), πὼς δηλαδή «ἕστερα ἀπὸ τὸ δάσκαλο καινούριου Τυραννία προβάλλει στὴ λευτερωμένη Ἑλλάδα, ἡ τυραννία τῆς δημοσιογραφίας. Τῆς δημοσιογραφίας στὴν Τέχνη».

Ἐνα μίθημα μονίχα μποροῦσε ἀπάνου σ' αὐτὸ νὰ δοθῇ μὲ τὴν εὐκαιρία τοῦ Ἀβερῳφειοῦ. Οἱ κριτὲς του θὰ ἔπρεπε νὰ μὴ δώσουν βραβεῖο σὲ κανέναν ἀπὸ τοὺς φετεινοὺς κομπογιαννίτες τῆς θεατρικῆς Τέχνης. Σὲ χώρα ποὺ ἔχει συστηματικὰ ἀποκλείσει τὸ πολὺ λαϊκὸ κοινὸ ἀπὸ τὸ θέατρο, ἀναγκάζοντάς το νὰ περιορίζῃ τὴν θεατρικὴ του τάσι στοὺς λογῆς Καρωαγιόξηδες ποὺ ἀγωνίζονται νὰ τοῦ δώσουν πολὺ ἀληθινότερα καὶ ζωντανότερα ὅ,τι δὲ βρῖσκει ἐκεῖ ποὺ ἔπρεπε, θὰ εἶτανε κρίμα οἱ παράδες τοῦ βραβεῖου νὰ πεταχτοῦνε ἄδικα καὶ παράλογα σὲ ψεύτικες ἐπιτυχίαι ποὺ τίς δῆμιούργησε τὸ λιγιστὸ θεατρικὸ μας κοινὸ κεντριωμένο ἀπὸ Τύπο ἀνάξιο νὰ βοηθήσῃ τὴ θεατρικὴ μας προκοπή.

Ο ΚΡΙΤΙΚΟΣ ΤΟΥ ΝΟΥΜΑΣ

ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΣ ΟΜΙΛΟΣ

ΤΟ ΚΑΤΑΣΤΑΤΙΚΟ ΤΟΥ

1) Συσταίνεται «Ἐκπαιδευτικὸς Ὀμιλος» μὲ τὸ σκοπὸ νὰ ἰδρύσῃ ἕνα Πρῶτοτυπο Δημοτικὸ Σχολεῖο στὴν Ἀθήνα καὶ νὰ βοηθήσῃ ν' ἀναμορφωθῇ, μὲ τὸν καιρὸ, ἡ Ἑλληνικὴ ἐκπαίδευσι.

2) Μέσα γιὰ τὴν ἐπιτυχίαν τοῦ σκοποῦ τοῦ θὰ μεταχειρίζεται ὁ Ὀμιλος διαλέξεις καὶ ἐκδοσι βιβλίων, ἐφημερίδας καὶ περιοδικοῦ.

3) Ὁ Ὀμιλος ἔχει ἔδρα του τὴν Ἀθήνα.

4) Ἰδρύται τοῦ Ὀμιλου εἶναι οἱ ἔφοροι τοῦ Πρωτότυπου Δημοτικοῦ Σχολείου καὶ τὰ μέλη ποὺ ψήφισαν τὸ Καταστατικὸ.

5) Τὸν Ὀμιλο τὸν διευθύνει ἐπιτροπὴ ἀπὸ ἑπτὰ Ἰδρυτὰς. Τρεῖς ἀπ' αὐτοὺς εἶναι ἀπὸ τὰ μέλη τῆς Ἐφορίας τοῦ Σχολείου.

6) Τὴν Ἐπιτροπὴ τὴν ἐκλέγουν μὲ πλειοψηφία οἱ Ἰδρυτὰς κάθε τρία χρόνια, τὴν Ἐφορία κάθε ἑξ.

7) Ἡ Ἐπιτροπὴ ἐρῖζει ἀπὸ τὰ μέλη της Γραμματέα καὶ Ταμία.

8) Ὁ Ταμίας τοῦ Ὀμίλου εἶναι καὶ Ταμίας τοῦ Σχολείου καὶ ἀντιπροσωπεύει καὶ τὰ δύο σὲ κάθε χρηματικὴ τους ὑπόθεσι.

9) Σὲ κάθε συνεδρία τῆς Ἐπιτροπῆς γιὰ τὴν ἀπαρτία χρειάζονται τρία μέλη. Ἐνα ἀπὸ τὰ μέλη προεδρεύει καὶ διευθύνει τὶς ἐργασίες κάθε συνεδρίας.

10) Ἡ Ἐπιτροπὴ ἀντιπροσωπεύει τὸν Ὀμιλο σὲ κάθε εἶδος σχέσι τοῦ καὶ φροντίζει γιὰ ὅλες τὶς ἐργασίες τοῦ Ὀμίλου, ἐκτὸς ἀπὸ τὸ Πρότυπο Δημοτικὸ Σχολεῖο, πού τὸ φροντίζει ἡ Ἐφορία τοῦ.

11) Τὰ μέλη τοῦ Ὀμίλου πληρώνουν πέντε δραχμὲς τὸ χρόνο.

12) Στὸ τέλος κάθε χρόνου ἡ Ἐπιτροπὴ θὰ δημοσιεύῃ ἐκθεση τῶν ἐργασιῶν της καὶ τῆ λογοδοσία της.

13) Ἡ Ἐπιτροπὴ ἐρῖζει ὡς ἰδρυτὴ ἕναν ἀπὸ τὰ μέλη τοῦ Ὀμίλου, κάθε φορά πού λείψῃ ἰδρυτής.

14) Τὸ Καταστατικὸ τοῦτο μπορεῖ ν' ἀναθεωρηθῇ ἀπὸ τοὺς Ἰδρυτὰς καὶ τὰ Μέλη μετὰ τὰ τρία πρῶτα χρόνια.

Ἀθήναι, Μάης 1910.

ΟΙ ΙΔΡΥΤΑΙ

Ἄπ. Ἀλεξανδρῆς, Α. Μαβίλης, Πέτρ. Ἀποστολίδης, Ν. Μανουρῆς, Περικλ. Ἀργυρόπουλος, Κ. Μελάς, Βλ. Γαβριηλίδης, Ἀλ. Μυλωνᾶς, Χρ. Γκόφας, Ἀλ. Πανταζῆς, Ἀλεξ. Δελμούζος, Ἀλ. Παπαναστασίου, Λουκ. Δελμούζος, Κ. Πασαγιάννης, Κωνστ. Δεμερτζῆς, Α. Πετροκόκκινος, Ἀλ. Διομήδης, Θρ. Γ. Πενμεξᾶς, Ἰ. Δραγούμης, Χρ. Ράγκος, Ἰ. Θεοδορίδης, Α. Ι. Σαράτσης, Ν. Καζαντζάκης, Μιχ. Στελλάκης, Π. Καραπάνος, Γ. Σωτηριάδης, Ἀνδ. Καρκαβίτσας, Κωνστ. Τοπάλης, Κωνστ. Κατοίμπαλης, Κ. Α. Τριανταφυλλόπουλος, Α. Ν. Κεφαλληνός, Μ. Τοιριμῶκος, Ἀρ. Κουρτίδης, Δημ. Φωκᾶς, Γ. Καφαντάρης, Φώτης Φωτιάδης, Κλέανδρος Β. Λάκων.

ΟΠΟΙΟΣ θησιάζεται γιὰ τὴν πατρίδα καὶ δουλέει γιὰ τὸ ἔθνος, ὅποιος φανῇ μεγάλος, ὅποιος ἡψωθῇ, μῆτε πατέρα, μῆτε μάννα, μῆτε παιδιὰ, μῆτε φίλους πρέπει νὰ χι. Ἀλάκωρο τὸν παίρνει ἡ πατρίδα. Τὸν ἔχει μοναχὴ τῆς, μὲ σιδερένιο χέρι τὸν ἀρπάζει καὶ τὸν κάρνει δικό της—ἴσθια μὲ τὸν τάφο καὶ παρέκει.

ΨΥΧΑΡΗΣ

ΒΑΡΒΑΡΟΠΑΖΑΡΟ

«Σκέπτεται νὰ ἐνώσῃ τὸ ὑπουργεῖον τῶν Στρατιωτικῶν καὶ τὸ ὑπουργεῖον τῶν Ναυτικῶν εἰς ἓν, ὅπως ταῦτα διευθυνόμενα ὑπὸ κοινῷ ἐπιτελείῳ θρῶσιν ἐν συνδυασμῷ αὐτῶν δύο στρατιωτικὰ θυνάμεις τῆς χώρας.» Ἐφημ. «Σκρίπ» 14 Σεπτ. 1910. 4 στήλῃ 4.

ΤΟ ΠΑΙΔΙ ΚΑΙ ΤΟ ΣΧΟΛΕΙΟ*

6.

ΟΙ ΠΑΙΔΑΓΩΓΟΙ ΜΑΣ Κ' Η ΓΑΩΩΣΣΑ

Σὲ προηγούμενο κεφάλαιο εἶπαμε πῶς γιὰ τὸ ζήτημα τῆς γλώσσας στὸ σχολεῖο εἶναι ἀνάγκη πῶς πλατιά νὰ μιλήσουμε. Μὰ γιὰ μᾶς τοὺς Ρωμιούς τὸ παιδευτικὸ ζήτημα εἶναι οὐσιαστικὰ καὶ ἀληθινὰ γλωσσικὸ προπαντὸς ζήτημα. Κι ἂ δὲν τὸ καλονοιώσουμε αὐτὸ ὅλοι, δὲν εἶναι δυνατὸ νὰ καταφέρουμε καμιά παιδευτικὴ καλύτερηψῆ. Ὅσο ὑποφέρουμε νὰ βλέπουμε τὸ ἀπαίσιο φάσμα τῆς νεκρῆς καθαρεύουσας νὰ τριγυρνᾷ μέσα στὰ σχολεῖα μᾶς, ὅτ' ἀχαμμένα πολεμοῦμε νὰ διορθώσουμε τὶς ἄλλες σχολικὲς μᾶς ἑλλείψεις. Μᾶς λείπει τὸ πρῶτο, τὸ πῶς ἀναγκαῖο, τὸ ἀπαραίτητο ἐργαλεῖο τῆς παιδείας· καὶ εἶναι φρόνιμο γι' αὐτὸ πρῶτα νὰ φροντίσουμε καὶ ὄχι γιὰ τᾶλλα, πού ὅσο σπουδαῖα καὶ ἂν εἶναι δὲν ἔχουν ἀκόμα γιὰ μᾶς μεγάλη σημασία. Δὲν μπορεῖ νὰ γίνῃ καμιά παιδευτικὴ πρόδοσι, ἂ δὲν ἀρχίσουμε ἀπὸ τὴν ἀρχή. Μὰ πρὶν ἐξετάσουμε τὸ σημερινὸ τῆς ἀγωγῆς μᾶς ὄργανο, δὲν κρίνουμε ἄσικο νὰ δοῦμε τί συλλογιστήκανε καὶ τί γράψανε γι' αὐτὸ, ὅσοι δουλέψανε κάπως ἴσθιαμε τὰ τώρα γιὰ τὴ δημοτικὴ μᾶς παιδεία.

Πολλοὶ ἀπὸ τοὺς δασκάλους μᾶς πού περνῶνε γιὰ μύστες τῆς παιδαγωγίας, ὅταν πρόκειται νὰ γράψουν ἢ νὰ διδάξουν γιὰ τὴ γλώσσα καὶ τὴ μεγάλη τῆς σπουδαιότητά στὴν ἀγωγή τοῦ ἀλλοῦ, καταφεύγουν στὰ γνωστὰ κοινωπύργια σκέρτα καὶ ἐπιχειρήματα. Συνήθως ἢ κάνουνε τὸ χοντρειδέστατο λάθος νὰ λογαριάζουνε τὴν καθαρεύουσα γιὰ μητρικὴ γλώσσα ἢ καταγίνονται νὰ προσφέρουνε καὶ αὐτοὶ τὶς ὑπηρεσίες τους στὴν ὑποστήριξη τῆς χιλιεπιωμένης γνώμης, πῶς ἐμεῖς γιὰ ἱστορικὸς καὶ ἔθνικὸς τάχα λόγους εἶμαστε δικαιολογημένοι πού ἔχουμε δύο γλώσσες, τὴ μητρικὴ, πού τὴν ξέρουμε καὶ δὲν εἶναι τάχα ἀνάγκη νὰ τὴν διδάχτομε καὶ πού ἢ εἴτανε ματασοπνία μαλιὰς νὰ τὴν ἀναπτύξουμε καὶ νερπῆ νὰ τὴ μεταχειριστομε γιὰ ὄργανο τῆς ἀγωγῆς μᾶς, καὶ τὴν ἐπίσημη καθαρεύουσα πού σκοπὸς τῆς φοίτησῆς μᾶς στὸ σχολεῖο εἶναι...νὰ τὴ μάθουμε. Ὅσοι ἔμωσ εἶδανε μὲ τὰ μάτια τους καὶ προσεχτικὰ μελετήσανε τί γίνεται παντοῦ καὶ διαβάσανε πόσο συντελεῖ στὴν ἀνάπτυξη τοῦ ἀθρώπου ἡ μητρικὴ λαλιά, θέλοντας νὰ συβιδάσουνε τὶς ἰδέες καὶ πεποιθήσῆς τους μὲ τὸ φοβερὸ δίγλωσσο «καθεστῶς» πού βασιλεύει σ' ἔλη τὴ Ρωμιόσση, βροσκουν ἐ καθέννας ξεχωριστὰ δικό του τρόπο νὰ μπαλώσῃ καὶ νὰ βολέψῃ ὅπως μπορεῖ τὰ πράματα. Ὁ Ἰ. Παυλίδης καταφεύγει σὲ ἀοριστολογίες γράφοντας πῶς ἡ καθαρεύουσα εἶναι συνέχεια τῆς μητρικῆς (!) καὶ ἡ ἀρχαία ἐλληνικὴ συνέχεια τῆς καθαρεύουσας (!) καὶ ὑποστηρίζοντας πῶς χρῆς ἔχουμε «μὲ ἥρεμα καὶ κανονικὰ βήματα νὰ ἐπιδικώκωμεν τὴν προσπέλασιν τῆς νεωτέρας πρὸς τὴν ἀρχαίαν» (Διδακτ. § 136, 1895). Εἶναι γνωστὴ ἡ

*) Κοίταξε φύλλα 350, 352, 370, 382 καὶ 386.

ἀντίφαση πού συχνά ἔπεφτε ὁ Χ. Παπαμάρκου τονίζοντας ἀπὸ τὴ μιά, πολὺ σωστά, πὼς σκοπὸς τοῦ σχολείου δὲν εἶναι νὰ μάθουμε γλώσσα, μὰ νὰ μεταχειριστοῦμε τὴ γλώσσα μας γιὰ ὄργανο τῆς ἀνάπτυξής μας, κι ἀπὸ τὴν ἄλλη προτρέποντας τοὺς δασκάλους νὰ ἐξαναγκάζουνε τοὺς μαθητάδες τους νὰ μαθαίνουνε ὅσο τὸ δυνατό πιδ πολλές κάθε φορὰ καὶ κάθε μέρα ἄγνωστες λέξεις τῆς καθαρεύουσας καὶ νὰ...καθαρίζουνε, ὅσο γίνεται, ἐλοένα τὴ γλώσσα τους. Ἡ πεῖρα, ἡ μελέτη κ' ἡ σιδερένια λογικὴ τῶν πραγμάτων ἀναγκάσανε τὸ Μ. Βρατσάνο καὶ χωρὶς νὰ θέλῃ ἴσως νὰ φανῆ πὼς γυρεύει τὴ βοήθεια τῆς δημοτικῆς στὴν ἐκπαίδεψη γράφοντας πὼς ἔχει μονάχα ὁ τόνος στὴ διδασκαλία πρέπει νὰ εἶναι παιδικὸς μὰ καὶ «τὸ λεκτικὸν δημῶδες καὶ ἀπλοῦν». (Παιδ. Σχολ. φυλλ. ἡ' 1887). Φοβερός καθαρευουσιάνος δημόσια, σ' ἐκπαιδευτικὸ συνέδριο, ὑποστήριξε πὼς «ἐν τῇ κατωτέρᾳ ἡμῶν παιδεύσει ἡ γλώσσα πρέπει νὰ εἶναι κατ' ἀρχὰς ἀπλουστάτη καὶ φυσικωτάτη, αὐτὴ αὐτῇ ἢ συνήθους δημοτικῆς» (Πρακτ. ἐκπαιδ. Συνέδρ. Φιλ. Συλλ. Κων/πόλεως 1907-8, σελ. 123). Μισὰ μέτρα καὶ σπαρτωδικὰ, μὰ ἐλπίδοφόρα, ἀφοῦ ἀρχίζει νὰ γίνεται φῶς. Κι ἄλλος καθαρευουσιάνος βρίσκει πολὺ σπουδαῖο πρόσκομμα στὴν τέλεια κι ἀποτελεσματικὴ διδασκαλία καὶ κατανόησι τῶν παλιῶν ἐλλήνων συγγραφέων τὸ ὅτι διδάσκουμε στοὺς νέους «δύο μορφὰς τῆς ἐλληνικῆς, πρώτον τὴν καθαρεύουσαν καὶ ἔπειτα δι' αὐτῆς τὴν ἀρχαίαν» (ἔ. μ. σελ. 121). Ἄν τοῦ ἔλειπε ἢ προκατάληψη ἐναντία στὴ δημοτικὴ κι ἂν εἶχε τὸ θάρρος νὰ προστέσῃ πὼς μονάχα τὴ δημοτικὴ πρέπει νὰ διδασκόμαστε καὶ μετὰ τὴ δημοτικὴ νὰ μπαίνουμε στὴν ἀρχαία, τότες θὰ φανέρωνε πιδ ἔαστερα τὴν ἀλήθεια, πού θὰ μᾶς σώσῃ. Καὶ θάρχότανε ἀμέσως σ' ἐπιχορεία καὶ στήριξη τῆς γνώμης του ὁ ἄλλος ἀγορητής, πού πολὺ ὀρθὰ πλάτηρησε πὼς «ἡ διδασκαλία τῶν ἐλλήνων συγγραφέων προσκτάται ζωὴν, ἐὰν δεχθῆ παραβολὰς τῆς δημῶδους γλώσσης ὑπάρχουν πλεῖστα ὅσα χωρὶα τῶν ἀρχαίων συγγραφέων ἐρμηνεύμενα μόνον δι' ἀντιστοίχων φράσεων τῆς δημῶδους ἡμῶν γλώσσης» (ἔ. μ. σελ. 134).

Τὰ μισὰ αὐτὰ μέτρα κ' οἱ ἐπιφυλαχτικὲς αὐτὲς ὑπὲρ τῆς δημοτικῆς πρότασες γνωστῶν καθαρευουσιάνων εἶναι ἀδύνατο νὰ μὴν καταλήξουνε σὲ μιὰ γενικὴ ἀπόφαση μιανῆς βιζικῆς ἀλλαγῆς τῆς γλώσσας στὰ σχολεῖα καὶ σὲ μιὰ τελειωτικὴ νίκη τῆς μητρικῆς λαλιᾶς. Γιατὶ ἡ ἀληθινὴ παιδαγωγία, πού δὲν ἐπιχειρᾶται ἀπὸ σαθρὰ γλωσσικὰ καθεστῶτα καὶ ψευδοιστορικοὺς λόγους καὶ προγονομανίες, εἶναι πολέμια τῆς καθαρεύουσας. Καὶ τὸ βλέπουμε αὐτό, ἂν ἐξετάσουμε τί γίνεται μέσα στὴν ψυχὴ τῶν παιδιῶν, ὅταν ὁ δάσκαλος τοὺς λέει κάτι. Τίς πιδ πολλές φορὲς ὁ δάσκαλος διδάσκει μοναχὰ μὲ λέξεις, ἔχει δηλαδὴ αἰσθητὰ, κ' ἐλπίζει πὼς τὸ παιδί θὰ συνοδέψῃ τίς λέξεις του μὲ ἀνάλογες καὶ γνωστὲς παράστασες καὶ εἰκόνες, πού βρίσκονται θαμμένες στὰ βάθη τῆς συνείδησής του, ἔτοιμες νὰ ξεπροβάλλουνε σὲ φῶς, ἅμα ἐνεργήσῃ κάποια αἰτία, κατὰ τοὺς ἀπαράβατους ψυχολογικοὺς νόμους. Ὁ μαθητῆς θὰ καταλάβῃ τίς λέξεις τῆς διδασκαλίας, ἂν

κατορθώσῃ ἢ φαντασίᾳ του νὰ τίς ἀντικαταστήσῃ μὲ ἀνάλογες γνωστὲς εἰκόνες. Αὐτὴ ἡ ψυχικὴ ἐνεργεια δὲν εἶναι καὶ πάρα πολὺ εὐκολη. Ὅστε τὸ πνεῦμα τοῦ κάθε παιδιοῦ ἔχει τὴν ἴδια εὐκολία στὴν ἐνεργεια αὐτῇ. Κι ἀφοῦ σὰ μεταχειρίζεσαι γνωστὲς, γνωστότατες λέξεις, λέξεις πού τὸ παιδί βύζαζε μαζί μὲ τὸ γάλα τῆς μάννας του, λέξεις τόσο βαθιὰ τυπωμένες μέσα του, λέξεις πού εἶναι λίγο-πολύ γερὰ δεμένες μὲ τὰ πράγματα πού σημαίνουνε, ἀνοιώνεις πὼς τὸ παιδί καταβάλλει κόπο νὰ κατανοήσῃ τὸ καινούριο μάθημα πού τοῦ προσφέρεις καὶ πού φροντίζεις νὰ τὸ στηρίξῃς ἀπάνω σὲ γνωστὲς παράστασες κ' ἐποπτεῖες, φυσικὰ διπλὸν κόπο θὰ κάνῃ τὸ δύστυχο παιδάκι, ὅταν ἐσὺ μεταχειρίζεσαι στὴ διδασκαλία λέξεις ἔχει τῆς δημοτικῆς, τῆς μητρικῆς, μὰ τῆς πεθαμμένης καθαρεύουσας. Καὶ θὰ κάνῃ διπλὸν κόπο ἢ ψυχὴ τοῦ παιδιοῦ γιατί πρώτα εἶναι ἀνάγκη νὰ ἐρευνήσῃ νὰ βρῆ τὴν ἀντίστοιχη δημοτικὴ λέξη κ' ὕστερα νὰ αναπαράσῃ τὴν εἰκόνα τοῦ πραγμάτου, πού φανερώνει ἡ λέξη.

Αὐτὸ γίνεται σὰ μεταχειρίζεσαι λέξεις τῆς καθαρεύουσας γνωστὲς. Μὰ ὅταν τυχαίην νὰ μεταχειρίζεσαι κι ἄγνωστες ἐλωδοῖδου λέξεις στὴ διδασκαλία, ἔ! τότε κάνεις τὸ σωστὸ ἔγκλημα νὰ διδάσκῃς «ἄγνωστα δι' ἀγνώστων» κι ἄλλοι καὶ τρισαλλοὶ στὸ παιδί πού ἀνάλαβες νὰ παιδαγωγήσῃς. . .

Καστελλόριζο.

MIX. Γ. ΠΕΤΡΙΔΗΣ

ΓΡΑΜΜΑΤΑ ΣΤΟΝ κ. ΠΑΛΛΗ

Σάμος Βαθ. 26 τοῦ Μαγιοῦ 1910.

Κυλὲ καὶ πολῦτιμη φίλε μου

κ. Ἀλέξανδρε Πάλλη

Μ' ἀπερίγραφη χαρὰ ἔλαβα τὸ καλὸ Σου τὸ γράμμα καὶ τὰ πολῦτιμα βιβλία Σου. Χίλια καρδιόγαλτα ἐφχαριστῶ Σοῦ προσφέρνω. Τὸ γράμμα Σου τὸ διάβασα καὶ τὸ ματαδιάβασα καὶ κάποια ζωὴ σὰ νὰ περεχύθηκε μέσα μου. Σὰν νερὸ καθάριο καὶ δροσερὸ μού πότισε τὸ ἄμείραντο, τὸ βασιόρριζο τῆς Κοσμοσώτρας Ἰδέας λουλούδι.

Μεγάλῃ, ξεχωριστῇ τιμῇ μού κάνεις στέλλοντάς μου τὸν «Κύκλωπα» μὲ μιὰ τόσο φιλικὴ ἀφιέρωση. Τί νὰ πῶ γιὰ νὰ Σ' ἐφχαριστήσω; ἄς περιορισθῶ λοιπὸν στὸ φτωχὸ καὶ ξερὸ ἐφχαριστῶ, μὰ νᾶχῃς γιὰ βέβαιο πὼς εἶναι τῆς καρδιάς μου ἐφχαριστῶ.

Τὰ βιβλία Σου τὰ διάβασα ἀπὸ τὴν πρώτη μέρα μὲ προσοχὴ πολλή. Ἐχτός τῆς «Κριτικῆς τοῦ Ἀδολου Λογισμοῦ» τοῦ Κάντ πού θέλει μελέτη κ' ἐπιμονή. Κι ἂν μπορῶ νὰ πῶ κ' ἐγὼ τὴ μικρὴ μου γνώμη, εἶναι γιὰ νάπορῃσῃ κανεὶς γιὰ τὴν τὴν τὴν μεταφραστικὴ ἱκανότητά Σου. Σὲ πολλὰ μέρη (καθὼς τὰ Χορικά τοῦ Κύκλωπα λ. χ.) μού φαίνεται πὼς φτάνει, ἂν δὲν ξεπερνᾷ, τὸ πρωτότυπο κείμενο στὴ χάρη, στὴ ζωὴ.

Ὁ Μ. Ἀλέξανδρος μακάρισε τὸν Ἀχιλλέα γιατί βρῆκε ἓνα τόσο ἀξιο ποιητῆ, τὸ θεῖο τὸν Ὅμηρο, γιὰ νὰ παινεύσῃ τίς πράξεις του, τίς παλληκαριές του. Κ' ἐγὼ σήμερα μακαρίζω τὴ γλώσσα τὴ δημοτική, πού τέτιους (σάν Σένα, τὸν Ψυχάρη, Ἐφταλιώτη, Παλαμᾶ κτλ.) βρῆκε ὀπαδούς, Ἀχιλλέηδες νὰ ποῦμε στὸν πόλεμο τὸ Γλωσσικό.

Προχτές κάτῃ πολὺ ἀστεῖο μὲ καὶ πολὺ χαρκτηριστικὸ μὲ συνέβηκε. Μιλοῦσα μὲ κάποιον γιὰ τὸ ζήτημα τῆς γλώσσας, πράμα δηλ. πού συχνὰ πυκνὰ μὲ τυχαίνει. Τόσο πολὺ μάλιστα πού κατάντησε νὰ ξέρω σχεδὸν ἀπόξω, σὰ μάθημα δηλ., τὸν πρόλογο, τὴν εἰσαγωγή πού πρέπει κανεὶς νὰ κάνῃ σὲ κείνους πού πρώτη φορὰ καταπιάνονται τὸ ζήτημα. Τέλεψα μετὰ μισὴ ὥρα καὶ σχεδὸν τὸν εἶχα φέρει στὰ νερά μου. Παραδέχτηκε δηλ. πὼς ἢ Δημοτικὴ πρέπει νὰ ἐπικρατήσῃ, γιατί ἔχει πόλλα τὰ ὑπέρ, γιατί εἶναι ζωντανή κτλ. κτλ., καὶ ὄχι ἢ Ψυχαρική. Μάλιστα γιὰ παράδειγμα γραμμένης δημοτικῆς γλώσσας μούφερε τὸν καλὸ καὶ ξυπνὸ Γιώργη Καρατζᾶ. Ἐγὼ τότε πῆρα ἓνα δῆγμα νόστιμο τοῦ Καρατζᾶ καὶ τὸ Ταξίδι τοῦ Ψυχάρη καὶ τὸν ἀντάμωσα τὴν ἄλλη μέρα στὸν περίπατο. Τοῦ διάβασα πρώτα τὸ δῆγμα καὶ μούπε πὼς βρῆκε μερικὲς λέξεις!! (τὸ ζήτημα τὸ αἰώνιο, τίς λέξεις καὶ ὄχι τὴ γλώσσα) πού δὲν τίς καταλάβαινε. Δὲ χάνω στιγμή καὶ τοῦ διαβάξω μὲ ἄμορφη περιουσία ἀπὸ τὸ Ταξίδι, χωρὶς ἐννοεῖται ἀφτὸς νὰ ξέρῃ πὼς Ψυχαρικὸ εἶτανε τὸ βιβλίο. Ἄμα τέλεψα, γύρισε ἀξερνα καὶ μ' εἶδε ἐφχαριστημένος, σάν κάτῃ νὰ βρῆκε, καὶ μούπε: Νά, ἀφτὴ εἶναι ἢ Δημοτικὴ, ἀφτὴ εἶναι ἢ ἐθνικὴ γλώσσα, ὄχι ὅμως ἢ... Ψυχαρική!!! Φαντάζεσαι τώρα, κ. Πάλλη, τὴν ἐκπληξή, μὰ καὶ τὴ τροπή, τοῦ ἄμα γύρισα τὸ ξώφυλλο καὶ εἶδε τὸ ἔνομα τοῦ Ψυχάρη, ἔνομα δηλ. πού ποτὲς εἶδη τὸ ἔνομα πού δὲν τὸ πρόφερε δίχως νὰ προσέσῃ καὶ κάτῃ πρόστυχα, κάτῃ βάρβαρα ἐπιθετα πού σὲ κάποιος δάσκαλος στὴν Ἀθήνα ἴσως νὰ ταιριάζουσε, τὰ προδότης τοῦ ἔθνους, καταστραφεὺς τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσας, Ἡρόστρατος ὁ β' κτλ.

Ἄφτὴ τὴν ἱστορία μπορεὶ κανεὶς νὰ τὴν ἐπακταίνῃ καὶ σ' ὅλη τὴ Ρωμισίνη. Δὲ διαβάξουσε, καὶ μιλοῦσε γιὰ γλώσσα...

Σὲ ἀσπάζομαι, δίνοντάς Σου τὸ φιλὶ τῆς καρδιᾶς μου.

(Υπογραφή)

Π. Σ. ΔΕΛΤΑ

ΠΑΙΔΙΚΕΣ ΣΕΛΙΔΕΣ

—ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΑΤΡΙΔΑ (μὲ εἰκόνες τοῦ κ. Ν. Δύτρα).

—Η ΚΑΡΔΙΑ ΤΗΣ ΒΑΣΙΛΟΠΟΥΛΑΣ (μὲ εἰκόνες τῆς Κας Σοφίας Λασκαρίδη).

Τυπώθηκε στὴ Λόντρα, σὲ διαλεχτὸ χαρτὶ καὶ εἶναι καλλιτεχνικὰ δεμένο.

Πουλιέται στὸ βιβλιοπωλεῖο τῆς «Ἐστίας» δρ. 3,50.

Ο "ΝΟΥΜΑΣ",

ΒΓΑΙΝΕΙ ΚΑΘΕ ΚΕΡΙΑΚΗ

Διευθυντής: Δ. Π. ΓΑΓΚΟΠΟΥΛΟΣ

Συντάκτης: Ν. Α. ΠΟΡΙΩΤΗΣ

ΓΡΑΦΕΙΑ: ΔΡΟΜΟΣ ΙΠΠΟΚΡΑΤΗ, Ἄρ. 11, ΑΘΗΝΑ

Συντρομὴ χρονιάτικη: Γιὰ τὴν Ἑλλάδα καὶ γιὰ τὴν Κρήτη δρ. 10. Γιὰ τὸ ἐξωτερικὸ φρ. χρ. 12 1/2.—Γιὰ τίς ἐπαρχίες δεχόμεστε καὶ τρίμηνες συντρομὲς (3 δρ. τὴν τριμηνία).—Κανένας δὲ γράφεται συντρομητῆς ἢ δὲ στέλνει μπροστά τὴ συντρομὴ του.

20 λεπτὰ τὸ φύλλο, 20.—Τὰ περασμένα φύλλα πουλιούνται στὸ γραφεῖο μὲς στὴ διπλὴ τιμῇ.

Βρίσκεται στὴν Ἀθήνα σ' ὅλα τὰ κίβκια, καὶ στὶς ἐπαρχίες στὰ Πραχτορεῖα τῶν Ἐφημεριδίων.

ΠΑΡΑΓΡΑΦΑΚΙΑ

ΠΡΟΕΔΡΙΚΟ ΖΗΤΗΜΑ—ΤΑ ΜΕΓΑΛΑ ΠΑΙΔΙΑ—ΤΟ ΚΑΤΗΓΟΡΗΤΗΡΙΟ—ΚΟΤΖΑΜΑΝΗΣ ΚΑΙ ΥΠΕΡΗΛΑΤΩΝ—ΔΥΟ ΤΙΜΗΤΙΚΕΣ.

ΜΙΚΡΟΠΟΛΙΤΙΚΗ, μικροραδιοεργίες, μικροσαχπινιές—τὰ ἴδια καὶ τὰ ἴδια. Σιχαίνεται κανεὶς, ὄχι πιά τὴν πολιτικὴ, μὰ τὸν ἑαυτὸ του τὸν ἴδιο, διαβάζοντας αὐτὲς τίς μέρες τὰ ὅσα λέγονται καὶ μαγερεῦνται στὰ κομματικὰ παρασκήνια γιὰ τὴν ἐκλογή τοῦ προέδρου τῆς Ἐθνοσυνέλευσης. Καὶ φτάνει κανεὶς στὸ συμπέρασμα πὼς ὄχι μὴ ψευτοεπανάσταση σάν τὴ δική μας, μὰ καὶ χίλιες ἀληθινὲς ἐπανάστασεις δὲν εἶναι ἀρκετὲς νὰλλάξουν τὰποπετρωμένα πιά πολιτικά μας συνήθεια. Φοβούμεστε πὼς καὶ στὸ ζήτημ' αὐτὸ (ἀφοῦ κι αὐτὸ ἔγινε ζήτημα) θὰ χρειαστεῖ, ὅπως καὶ στὸ ζήτημα τοῦ Ὄρκου, νὰ ἐνεργήσῃ καὶ νὰ ἐργαστεῖ ἀποτελεσματικὰ ὁ ἴδιος «ἀπὸ μηχανῆς θεός» τῆς σημερινῆς Ἐθνοσυνέλευσης.

ΑΠΟ μὴ φημεριδοῦλα πού μοιράζεται χάρισμα στοὺς δρόμους, παίρνουμε δυὸ τρεῖς γραμμούλες πού χαρακτηρίζουν περίφημα τὴν ψευτοεπανάστασή μας:

«Μεγάλια παιδιὰ—παιδιὰ πάντοτε μὲ μουστάκια καὶ μὲ γένια—παιδιὰ πού ἐτεχνουργήσαμεν μίαν ἐπανάστασιν γυνυπετοῦσαν πρὸ τῶν Ἀνακτόρων καὶ ἐπιταλομένην μὲ δάκρυα καὶ μὲ χειροκροτήματα τὴν σύμπραξιν τοῦ Στέμματος...»

Συμπέρασμα στὰ παραπάνου: Παιδιὰ πού κατασκευάσαμε, νὰ ποῦμε, μὲ τὴν ἐπανάστασή μας ἓνα σκληρὸ ἔργο πού τοῦ πρέπει καὶ τὸ βραβεῖο ἀκόμα τοῦ φετινοῦ Ἀφειροφείου διαγωνισμοῦ.

ΠΑΙΡΝΕΙ καὶ δίνει, κι ἄμὰν ἄς φέξει, ἢ δημοκοπία! Γιὰ τὸ «κατὰ Θεοτόκην κατηγορητήριον» ἄλλη σημασία κι ἄλλη ἀξία δὲν ἔχει. Φιλοδοξία νεοαντρικὴ κι αὐτὴ. Ἡ ρεκλάμα, ὁ θόρυβος, ἢ τενεκεδοσύνη, τὸ ξάφνιασμα τοῦ ἀμυαλοῦ κοσμάκη, ἢ λαχτάρα νάκούσουμε τὸ πο-

λυθέλγητρο : «Μωρέ γειά σου, Γκλαβιά ! Είδες εκεί ο καημένος ο Χιόνιος ! . . . Καί με τὸ Θεοτόκη τάβαλε ! . . . Νά, παλιχαριά μιά φορά ! . . .»

Μὲ τὰ τέττα καριαγιοζλήγια ὁ νεοαντρισιμὸς (ποῦ σημαίνει ὀρθή χρῆση καὶ σοβαροσύνη καὶ δὲν ξέρομε τί ἄλλο ἀντιγλαβιζὸ ἀκόμα) πάει κατὰ διαβόλον καὶ ξαναγροῖζομε στὰ μαζάρια χρόνια τοῦ παπαρδελόφιλου παλωαντρισιμοῦ.

*

ΣΤΗΝ «Ἀστρατιή» τῆς Τετράτης ὁ φίλος Α. Ν. Κοτζαμάνης, «καλλιτέχνης γλύπτης καὶ ἰδρυτῆς τῆς ἐφημερίδος «Εὐφάτης», καθὼς ὑπογράφεται, ξετινάζει μὲ πολλή φινέτσα καὶ (οἴμοι !) μὲ καθαρεύουσα, τὸ σοσιαλισμὸ καὶ τὴ χοροφαγία τοῦ κ. Ὑπερπλάτωνος Δρακοῦλη, ποῦ —ὡς ἦα Κοτζαμάνης— «εἰς τὰς ἀπελπιστικὰς κρουγὰς τοῦ ἐργάτου, μόνον λέξεις τοῦ προσφέρει, καὶ ταῦτις εἰς τὴν ὑπερκαθαρεύουσιν».

Νά, κ' ἕνας παρᾶγραφος ἀπὸ τὸ γράμμα τοῦ Κοτζαμάνη :

«Ἔχετε εἴαν δὲν ἀπατόμαι ἑκατομῦρια. Καὶ ἑκατομῦρια τὰ ὅποια διὰ τὰ ἀποκτήσετε οὔτε ἰδρώσατε, οὔτε ρύζους ἔκαμαν τὰ χέρια σας. Λοιπὸν σεῖς ὁ ὅποιος κηρύσσετε τὸν πόλεμον τοῦ Κεφαλαίου καὶ τίνος Κεφαλαίου ; Τοῦ Κεφαλαίου τῶν Ἑλλήνων βιομηχάνων, οἱ ὅποιοι ἀπροστίθενται, μόνον μὲ τὸν ἰδρώτᾳ των κατῶ-θωσαν τὰ δημιουργήσων. Κεφαλαίου πολὺ μικροτέρου τοῦ ἰδικοῦ σας διὰ τοῦ ὁποίου ἄλλωστε δὲν προσφέρετε καὶ τίποτα εἰς τὸν τόπον. Ἐνῶ αὐτοὶ τὸ κάτω-κάτω προσφέρουν ἐργασίαν εἰς τόσους χιλιάδας φτωχοκόσμου—σεῖς, λοιπὸν, ὁ ὅποιος τόσον ἐλατρώθηκε ἀπὸ τὸν ἐργάτην, διατί δὲν ἀνοίγετε χεῖρα αὐτοῦ καὶ τὴν σακκούλαν σας ὀλίγον—ἕως τῶρα μόνον τὸ στόμα σας ἀνοίγετε—διὰ τὰ ἰδρώσατε Ἐργατικὰ Κέντρα εἰς τὰ ὅποια τὰ διδάσκειται ὁ ἐργάτης τὸ εὐαγγέλιον τῆς Λουθεῖας καὶ τῆς Ἀλήθειας ; Διατί δὲν ἐξδίδετε μίαν ἐργατικὴν ἐφημερίδα ἢ ὅποια τὰ διανέμεται δωρεάν εἰς ὅλους τοὺς ἐργάτας ; Διατί πρώτος δὲν καταθέτετε τὸ ἀναγκαῖον ποσὸν διὰ τὴν ἰδρῶσαν Συνεργατικὴν—ὅπως συμβαίνει ποτὸ εἰς ὅλα τὰ μέρη τῆς Ἑλλάδος—περιλαμβανομένης παντοπωλεία, ἀρτοποιεῖα, ραπτεῖα, οὔτως ὥστε ὁ ἐργάτης νὰ ἠμπορῇ νὰ τρώγῃ καὶ νὰ ἐνδύεται εὐθυγρότερα καὶ χωρὶς νὰ διατρέχῃ τὸν κίνδυνον τῆς λιηστείας ;»

Κατεροῖμε τώρα νὰ δοῦμε πῶς θαλαπνήσει σ' ὄλ' αὐτὰ τὰ «Διατί ;» ὁ κ. Ὑπερπλάτωνος.

*

ΛΕ συνηθίσαιμε στὸ «Νουμὰ» νὰ καίμε πολὺκαπνο λιβάνι οὔτε νὰ μοιράζομε χοντροκομμένα σαφινάλαρα σὲ θεατρικοὺς ἀστέρες, χρόος μας ὅμως νομίζομε νὰναρέ-ρομε πως καὶ γέτος πάλι ἀπὸ τίς δυὸ πρωταγωνίστριες τῆς Ἑλληνικῆς Σκηνῆς—τὴν Κι Κυβέλη Ἀδριανοῦ καὶ τὴ Λδα Μαρίκα Κοτοπούλη—εἶδαμε, ὅσο ἄφρηνη ἢ τυραννία τῆς θεατρικῆς βιομηχανίας, δείγματα ἀγάτης ὄχι μόνον γιὰ τὴν τέχνη τους, παρὰ καὶ γιὰ τὴν ἰδέα τῆ γλωσσικῆ. Περιστὸ νὰραδιάσοιμε παραδείγματα καὶ περιστατικά. Τὸ σημειώνομε μονάχα, γιατί εἶδαμε πῶς προετοιμάζουσε κ' οἱ δυὸ τίς τιμητικὲς τους, γιὰ τὸ τέλος τῆς ἐποχῆς, μὲ ἄξια καὶ καλὰ ἔργα. Κατὰ χρονολογικὴ σειρά,— ἢ Κυβέλη

αὔριο στὸ «Βαριετέ» μὲ τὴ «Μαρία Μαγδαληνή», τὸ νέο δρᾶμα τοῦ Μάτερλιγκ ποῦ τελευταία πρωτοπαίχτηκε στὴ Λευρία, καὶ ἡ Κοτοπούλη τὸ ἐρχόμενο Σάββατο, 25 τοῦ μηνός, μὲ τὸ «Φάουστ» τοῦ Γκαίτε, μεταφρασμένο ποιητικὰ ἀπὸ τὸν Κ. Χατζόπουλο, τὴ μεγαλιότερη ἐπιτυχία τῆς ἀπὸ τὸν καιρὸ τοῦ Βασιλικοῦ Θεάτρου.

ΔΙΚΑ ΜΑΣ ΚΑΙ ΞΕΝΑ

ΑΕΝΕ καὶ ἀλήθειες καμιά φορὰ οἱ δημοσιογράφοι κριτικοὶ μας. Ὁ κορυφαῖος τους—θέλει καὶ ρώτημα πῶς εἶναι ὁ κ. Γρ Ξενόπουλος ;—ἔγραφε τελευταία γιὰ μιὰ γερμανικὴ κωμῳδία πῶς «ἐνῶ εἰς τὴν πατρίδα τῆς ἐχάλασε κόσμον, παχθεῖσα εἰς τὸ Βαριετέ, ἐφάνη ἀνικρά. Ἐν τούτοις εἶναι μία ἀληθινή, λεπτοτάτη κωμῳδία χαρακτήρων παραδόξων, συγκρουομένων μὲ μεγάλην εὐφύαν. Σημειοῦμεν τὸ γεγονός, διότι μαρτυρεῖ πόσον μᾶς ἔχει ἀπορροφήσει τὸ γαλλικὸν πνεῦμα. Κατήντησε νὰ μὴ ἐννοοῦμεν ἄλλο ἀπὸ αὐτό. Καὶ πάλιν ὄχι τὸ λεπτότερον...»

Τί εἶναι, ποῦ κατάντησε τὸ περίφημο αὐτὸ πνεῦμα, ποῦ γαλλικὸ τὸ θαρρεῖ ὁ κριτικὸς μας, δεῖτε τί λέει : μιὰ ἀπὸ τίς ξυπνότερες μὰ καὶ βαθύ-τερες μαζί κριτικὲς πέννες τῆς Γαλλίας—ἡ πέννα τῆς Rachilde—στὸ «Mercur de France» (ἀριθ. 316, σελ. 67δ) :

«Ἡ αἵσθησις τοῦ κωμικοῦ ἔσο πάει καὶ χάνεται ἀπὸ τὴ γαλλικὴ φιλολογία. Τὰ ἀστεία πράγματα εἶναι ὀλιθερὰ τὰ πτώτερα. Καιρὸς πολὺς τῶρα ποῦ μᾶς κάνουνε καὶ γελοῖμε γαργαλώντας μας στὴν πατσῶσα τῶν ποδιῶν ὡς ποῦ νὰ πεθαίνουμε ἀπὸ τὰ γέλια. Ὁ κοσμοπολιτισμὸς μᾶς πρόκισε μ' ἕνα εἶδος νεκρώσιμου χωρατοῦ ποῦ θὰ λεγότανε ἐγγλέ-ζικο humour ἂν εἶμαστε στὴν Ἀγγλία, ἐπειδὴ ἕμως μένομε πάντα στὸν τόπο μας, ἀφοῦ στὸν τόπο μας φτειάνονται ἕλες οἱ δόξες, τὸ χωρτὸ αὐτὸ δὲ βραστάει τὴν ψυχραιμία τῶν ἀντικρινῶ μας νησιω-τῶν, καὶ προπάντων ἔχει τέτοια σιχαμερὴ χοντρο-κοπιὰ ποῦ οἱ Ἑγγλέζοι δὲ θὰ μπορούσανε νὰ τὴ βα-στάξουνε. Στὴ Γαλλία, ἅμα θέλουνε νὰ γελάσουνε, μιλῶνε κάτ' ἰσθηματικὰ κορακίστικα, φαρμπικα-ρισμένα μὲ οἷο μὰζι μὲ τὰ σκουπίδια τῆς ἀγορᾶς καὶ τίς κοινοτοπίες τοῦ σαλονιοῦ, καὶ βρίζουνε ἕσο παίρνει, βρίζουνε σὰν πολλοὶ μὰζι ἄμαξάδες στὰ κάρρα. Ὅ,τι παράειναι βρώμικο, ἀφείλει νὰναί δια-σκεδαστικό, καὶ τίς πτώτερες φορὲς εἶναι τὸ ἀντι-θετο. Εἶναι πεντέξη φαιδρολόγοι συγγραφεῖδες, ποῦ δὲν ἔχουσε πιά ἀνάγκη ἀπὸ ἐγκώμια, καὶ ποῦ μοῦ κάνουν ἐμένα πάντα τὴν ἐντύπωσι πῶς κουβαλοῦνε τὸ διάβολο στὸν οἰκογενειακὸ του τὸν τάφο. Πετυ-χαίνουσε κλεποῖρια, γιατί ποτὲ δὲν ξεσκαλίζει κανεὶς τίς ἰδέες τῶν ἀλλωνῶνε δίχως νὰνακαλύψῃ καὶ μιὰ ποῦ νὰ τοῦρχεται καλὴ, πρέπει ἕμως νὰχῆς δευπνήσει πολὺ καλὰ γιὰ νὰ μπορέσῃ νὰ γελάσῃ μὲ τὴν καρδιά σου μπροστὰ σὲ κάποιες σαχλαμά-ρες. Οἱ φαιδρολόγοι συγγραφεῖδες τῆς μόδας χρειά-ζουσε, θαρρῶ, γιὰ συνενόχους τὰ κρασιὰ καὶ τὰ σπέρτα, γιὰ νὰ ξεκουμπωθοῦνε οἱ γαστέρες. Δὲ φταῖνε ὡς τόσο αὐτοὶ οἱ φαιδρολόγοι, φταῖνε τὸ hu-

μουρ της Ἀγγλίας πού μᾶς πάει τόσο ἄσκημα ὅσο κ' οἱ μόδες τῆς ἰδίας χώρας. Δὲν ἔχουμε δόντια τόσο μακριὰ ὅπως οἱ κάτοικοι τῆς καταχνιάς τοῦ Τάμεση, καὶ γιὰ νὰ τὰ δείξουμε μᾶς χρειάζεται ἴσως νὰ μασσοῦμε οὐσίες πρὸ ἀλαφρῆς πρᾶς τὸ αἰματοκυλισμένε ροσμπήρ πού εἶναι στὶς φάρσες τους.»

Τὸ συμπέρασμα εἶναι πὼς τὸ γαλλικὸ «πνεῦμα» δὲν εἶναι οὔτε γαλλικὸ, καὶ ὅλοι δὲ τὸ ξέρουμε πὼς οἱ πεντέξη Ἴάλλοι φαιθρολόγοι τῆς μόδας τροφοδοτοῦνε χρόνια τώρα καὶ τὸ θέατρο πού θέλει νὰ λέγεται ἑλληνικὸ.

ΦΥΛΛΟΛΟΓΟΣ

ΤΟ ΖΗΤΗΜΑ ΜΑΣ

ΣΤΗΝ ΑΘΗΝΑ. — Νόστιμὰ ἀλατίζει ἡ «Ἀκρόπολη» (2 τοῦ Σεπτέβρη), τὸ κείμενο τοῦ Βασιλικοῦ Λόγου στὴ Βουλῆ :

«Τὶ μακαρονάδα πάλιν ἦτον αὐτὸς ὁ Βασ. λόγος τοῦ κ. Δραγούμη ! Σὴν τὲς ἰταλικῆς μακαρονάδες πού παραγγέλλουν οἱ Ἴταλοι μὲ τὸν πῆχyu. Καὶ ἔπειτα ἀποροῦν πὼς ὁ Δραγούμης ἐγέννησε τὸν φανατικώτερον δημοτικιστὴν, τὸν «Ἴδαν».

Καὶ στὸ φύλλο τῆς 6, ἡ «Ἀκρόπολη» πάλι, περιγράφοντας τὸ ἀγροκῆπιον τῆς Γεωργικῆς Ἐταιρίας, στὸ Χαλάντρι :

«Ἀλλὰ τί λέξεις πού ἔχουν δώσει στὲς μηχανές. Νομίζεις ὅτι τὲς ἔχει βαφτίσει ὁ Μιστριώτης. Ὅριστε : διαλογεὺς ἢ σιτοκαθαριστήριον, μελιτοεξαγωγεὺς, ἐλαιοδιυλιστήριον, δύνουνα, ἄροτρα κτλ. κτλ. Ἄλλ' εἶναι δυνατόν νὰ διαδοθοῦν γεωργικὰ ἐργαλεῖα στὸν ἀπλὸ γεωργικὸ κόσμος μὲ τέτοιες ξερασικῆς ὀνομασίες ; Καὶ φαντασθῆτε τὸν Γιάννη Πιτσιλαδᾶ νὰ λέγῃ στὸν Γιώργη τὸν Καρατσουλῆ : «Μοῦ δανεῖξεις, σὲ παρακαλῶ, τὸν μελιτοεξαγωγέα σου ἢ τὸ ἐλαιοδιυλιστήριόν σου ;—Πίφ.»

Σὲ μιά του βιβλιοκρισία ὁ κ. Κίμων Μιχαηλίδης μᾶς λέει («Παναθήναια», Αὐγ. 1910) : «Θὰ ἔγραφα δύο λέξεις διὰ τὴν γλῶσσαν τοῦ βιβλίου ἄλλ' εἶναι χαμένος κόπος. Μὰ τὸν Θεόν, τέτοιοι καθαρευουσιάνοι ἤμποροῦν νὰ πηγαίνουν πλάι-πλάι μὲ τὸν Ψυχάρην.» Πολὺ σωστά ! τὰ «Παναθήναια», καθὼς τὸ ξέρετε, πᾶνε λίγο πρᾶπισω ἀπὸ τὸ Μιστριώτη καὶ πλάι-πλάι μὲ τὸν κ. Γρ. Ξενοπούλου πού γράφοντας γιὰ τὸν κ. Μιλτ. Ἰωσήφ («Ἐλλάς», 12 Σεπτ.) μᾶς βεβαιώνει πὼς «ἡ γλῶσσά του εἶναι πολὺ παραπᾶνω καθαρῆς ἀπὸ τὴν συνήθως ὀμιλουμένην εἰς τὰ σαλόνια» [τὰ θεατρικὰ δηλαδὴ τοῦ κ. Ξενοπούλου καὶ τὰ γλωσσικὰ τοῦ κ. Γ. Χατζηδάκη].

Καὶ γιὰ νὰ μὴ λείψῃ ἀπὸ τῆ γλωσσικῆ κωμῶδια ἡ ἀντίθεση πού φέρνει τὰ γέλοια, ἡ «Ἐστία»,

ἐνῶ στὸ φύλλο τῆς 10 Σεπτ. μιλάει «περὶ διέσλευμένης ἐν τῷ Ναυτικῷ πειθαρχίας» καὶ τυπώνει χρονογράφημα τῆς Δέας Ξανθίππης I. Καλοσύπη, μὲ μακαρόνια σὰν τὸ «ἡ εὐδία ἐξοφώθη, αἱ πνοαὶ διεσδύουσιν ἐν ἐμοί, τοῦ ἀγγλίντος θέρους, τῆς αἰγλήσεως νεότητος, πτήσεις χρυσαλίδων, θνήσκει ἡ φύσις ἐν πλήρει ὑπαίθρῳ... μετὰ τὴν ἐκπλήρωσιν τῶν φυσικῶν αὐτῆς καθήκοντων» κτλ., βγαίνει στὸ φύλλο τῆς 12 καὶ γράφει :

«Δύο ἀπόπειραι εἰς τὸ ἀστυνομικὸν δελτίον. Ἡ μία ἀπόπειρα αὐτοκτονία ἀποτυχοῦσα. Ἡ ἄλλη ἀπόπειρα καθαρῆς ἐπιτυχούσα. Τὸ δελτίον λέγει σοβαρώτατα, ὅτι ἡ ἀποπειραθεῖσα αὐτοκτονίαν μετεχειρίσθη «τὴν περιχειρίδα τοῦ περικορμίου της». Κρῆμα εἰς τὸ ἐνδιαφέρον σας, κύριε Ζυμβρακάκη, ὑπὲρ τῆς δημοσίας ἠθικῆς !»

Κι αὐτὰ ἀπὸ τὴν «Ἀκρόπολη» τῆς 8 Σεπτ.

«Ἡ Ἀχιλλεῖος πτέρνα τοῦ κ. Ν. Δημητράκου . . ἡ γλῶσσά του : Ὑπερκαθαρεύουσα, ὑπερπιστημονικὴ καὶ ὑπερμακροσμένη ἀπὸ τὴν σφύζουσαν ζωὴν. Πὼς ἓνας ἄνθρωπος ὅστις βράζει ἀπὸ μέσα του μεταχειρίζεται ἓνα ὄργανον τὴν ξεψυχησμένον, αὐτὸ εἶνε τὸ παράδοξον. Μία ταιχίτη γλῶσσα ἐμποδίζει τὴν συνάφειαν μὲ τὴν ζωὴν, βουλώνει μίαν νέαν μεγάλην δύναμιν τῆς νέας ρητορικῆς, τὸ χιούμορ τὴν εὐθυμίαν, προσδίδει ἓνα κολλάρισμα καὶ ἓνα σιδέρωμα μὴ συμβιβασόμενον μὲ τὴν ἐλευθέραν κυκλοφορίαν τοῦ αἵματος ἀνὰ τὰ νευρικὰ κέντρα. Ὁ κ. Ε. Βενιζέλος τὴν καθαρῆς μὲν καὶ αὐτὸς, ἀλλὰ πλέον λυγισμένην, πλέον πρᾶσιον, πλέον νεωτερίζουσαν.»

Καὶ παρακάτω :

«Παρακαλεῖται ὁ κ. Ζυμβρακάκης νὰ μᾶς ἐξηγήσῃ τί θὰ εἴπῃ ἡ λέξις **τροχασμός**, τὴν ὁποίαν ἀναφέρει ἡ τελευταία ἀστυνομικὴ διάταξις περὶ ἀμαξῶν καὶ κάρρων. Ἐρωτήσαμεν ἑσας ἀμαξάδες εὐρήκαμε, ἀλλὰ ἂν καὶ εἶνε οἱ ἀμέτῳς ἐνδιαφερόμενοι, δὲν ἤξεραν νὰ μᾶς τὸ εἰποῦν. Ἐὰν τυχὸν καὶ ὁ κ. Διευθυντῆς τῆς Ἀστυνομίας δὲν εἴμπορεῖ νὰ μᾶς διαφωτίσῃ, ἄς παρακαλέσῃ τὸν γραμματέα του κ. Μιστριώτην νὰ μᾶς ἐξηγήσῃ τὴν λέξιν καὶ τὸ πρᾶγμα. Διότι— ἐλησμονήσαμεν νὰ σᾶς εἰποῦμεν — ἀπὸ τινος ὁ σεβαστὸς καθηγητῆς τῶν Ἑλληνικῶν γραμμάτων ἀνέλαθε καὶ τὰ καθήκοντα γραμματέως τῆς Ἀστυνομίας, εἰδικῶς δὲ τὸ τμήμα τῆς καθαρότητος. . . τῆς γλώσσης».

«ΚΑΘΟΥ ἰσραβὰ καὶ κρῖνε ἴοια»—λέει κ' ἡ παροιμία. Ἔτσι καὶ ὁ κ. Ἀθανάσιος Χ. Μπούτουρας, «Δ. Φ.», συντάκτης ἐν τῷ Νεοελληνικῷ Λεξικῷ, εἶναι ἰσραβὰ καθισμένος στὸ γλωσσικὸ ζήτημα, γιὰτὶ πιστεύει πὼς γλῶσσα τοῦ Ἑλληνικοῦ

Ἔθνος εἶναι ἢ «νῦν γραφομένη, ἣτις κατήγησεν αὐτάρκης πλέον πρὸς τὰς ποικίλας πρακτικὰς χρήσεις», καὶ πῶς ὄλο τὸ ζήτημα εἶναι ποῖο ὄργανο διδασκαλίας πρέπει «να χρησιμοποιοῦν ἵνα οἱ μαθηταὶ προάγῳνται βαθμιαίως πρὸς τὴν ἀπέχουσαν τῆς συνήθως λαλουμένης γραφομένην». Μετὰ τὸ φυλλάδιον τοῦ ὅμως «Φιλολογία-Ἐκπαιδευσις-Κοινωνικὴ Μόρφωσις: Τὸ καθήκον τῆς Πολιτείας πρὸς τὸ Πανεπιστήμιον καὶ ἰδίᾳ τὴν Φιλολογικὴν Σχολήν»,¹⁾ κρίνει καὶ δικάζει ἴσα τοὺς αἰτίους τῆς παιδευτικῆς μας κατάντιας. «Ἀπὸ τοῦ 1870 καὶ ἐφεξῆς δύο κυρίως τῶν παρ' ἡμῖν φιλολόγων ἐδέσποσαν τῆς κοινῆς γνώμης, ὁ μακαρίτης Κ. Κόντος καὶ ὁ Γ. Μιστριώτης». Γὰρ τὸν Κόντο: «Ὅτε συγκέντρωσις τις εἰς σύστημα παρατηρεῖται παρ' αὐτῷ, δι' οὗ ἀντὶ ἐπιβλαβῶν ἀτομικῶν καὶ μονομερῶν γραμμῶν θὰ ἐπεκράτει τὸ γενικώτερον τοῦ κλάδου του, οὔτε ἐξήρθη, καίπερ δύναμιν μεγάλην περιβλήθεις, πέραν τοῦ ἀτυχῶς σχεδὸν κοινῷ συστήματος διδασκαλίας παρ' ἡμῖν, τοῦ μεταδίδειν ἀπλῶς ὕλικὸν πρὸς μάθησιν ἀνευ σοδαρᾶς ἀσκήσεως τῶν σπουδαστῶν εἰς μέθοδον ἐργασίας. Διὸ ἀπανταχοῦ βλέπομεν ἐπικρατήσονται ἐξ αὐτοῦ τὰ ἀτομικά.» Μὰ τὸ κριτήριον γὰρ τὸ Μιστριώτη εἶναι κείνο ποῦ ἀξίζει, καὶ μάλιστα γραμμικὸν στήν ἄκρα καθαρεύουσα. Πάρτε δείγματα:

«Περὶ μὲν τῶν ἄλλων σιωπῶμεν διὰ τὸν σεβασμὸν πρὸς τε τὴν ἡλικίαν τοῦ ἀνδρὸς καὶ τὴν κοινωνίαν ἣς ἀποτελεῖ οὗτος τὸ ἐπιστημονικὸν ἰδεῶδες. Ὅτι δ' ἀφορᾷ ἐπιδράσεις ἐπὶ τῆς παιδείας καὶ τῆς κοινωνίας, ὀφείλομεν νὰ ἐξάρωμεν ὅτι αὐταὶ ὑπῆρξαν ἐλέθρια αὐτόχρημα». Τὰ διδαχτικά του βιβλία, λέγει ὁ κ. Μπ., «προσεποίησαν αὐτῷ τὴν δημοτικότητα, ἣς νῦν τοσοῦτον κακῶς κἀμνεῖ χρῆσιν. Περὶ δὲ τῆς ἄλλης ἐξυμνομένης ἀρετῆς αὐτοῦ, τῆς ποιητικῆς γλώσσης, παρατηρητέον ὅτι τοῦτο ὀφείλεται εἰς τὸ χαρακτηριστικὸν τῆς ἀμορφώτου ἔτι κοινωνίας ἡμῶν νὰ μὴ κατορθώσῃ ἀκόμη νὰ σκέπτεται ἀνδρικῶς, ἀλλὰ νὰ κατακλιθῆται κτηνωδῶς ὑπὸ λέξεων μεταφορικῶν καὶ εἰκόνων ἔξω τῶν πραγμάτων». Ὁ Μιστριώτης «τὴν ἐπιστήμην περὶ τὰ Ἑλληνικὰ γράμματα φαντάζεται ὡς ἐθνικὴν, ἑαυτὸν δὲ οἶονεὶ αὐτοκράτορα τῶν Ἑλληνικῶν γραμμῶν μόνις ἀνεχόμενον παρ' ἑαυτῷ δορυφόρον τινα. Εἶνα: «ὁ σημασιφόρος τῆς Ἑλληνίδος γλώσσης», ἣν ἰδιότητα συνιστᾷ πᾶσι ὡς «γλωσσικὸν τηλεθέλον», δι' οὗ καὶ μόνου θὰ νικῶμεν τοὺς ἐχθροὺς ἡμῶν, καὶ «ὁ ἐργάτης τῆς ἐθνικῆς ἰδέας», δύο ἀσπίδες, δι' ὧν καλυπτόμενος καθίσταται ἀτρωτος».

«Ἀλλὰ τὸ δεινότερον πάντων, διὸ εἶναι ἀσυγ-

χώρητος ἐνώπιον τῆς κοινωνίας ὁ καθηγητὴς Μιστριώτης, εἶναι τὸ ὅτι παθῶν αὐταπάτην ἀναμειγνύεται εἰς πράγματα, περὶ ὧν οὐδεμίαν ἔχει ἰδέαν, καὶ συντελεῖ εἰς τὴν καταστροφὴν τῆς ὕγιους κοινωνικῆς γνώμης. Ὡς νομίζων ὅτι ὁ ἀναγνῶνς τὸν Πλάτωνα δύναται νὰ ἀποφαίνεται περὶ πάντων ἀνεξαιρέτως τῶν ζητημάτων, διέσπειρεν ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν διδασκαλίας ἀυστάτους περὶ πλείστων ζητημάτων, περὶ Βυζαντινῆς καὶ Νεοελληνικῆς φιλολογίας, περὶ γλωσσικοῦ ζητήματος, περὶ Ἑυρωπαϊῶν ἐπιστημόνων κλπ. κλπ. Ἡ δὲ ἐπίδρασις του ὑπῆρξε τοσοῦτον μᾶλλον ἐλευθεριώτερα, καθόσον οἱ ὀλίγοι ἱκανοὶ νὰ ἀναίρῳσι ταῦτα ἀρκοῦνται νὰ μειδιῶσιν εἰρῶς κῶς κατ' ἰδέαν δι' ἄλλα τε καὶ διότι ὁ καθηγητὴς τῶν Ἑλληνικῶν γραμμῶν, ὡς ἀληθῆς ἀπόγονος τοῦ διὰ τὴν ὑπακοήν εἰς τοὺς νόμους πόντος τὸ κώνειον Σωκράτους, δὲν ἔκνεε νὰ «φορέσῃ τὸν κόκκινον σκοῦφο» καὶ νὰ μεταχειρισθῆ ὡς κακὸν ὄπλον τὴν δημοτικότητα, ἣς ἀπολαύει».

Καὶ ἀραδιάζει ὁ κ. Μπ. «παραδείγματα ἐλευθερίων ἐπιδράσεων ἐπὶ τῆς κοινῆς γνώμης», καὶ κοντὰ στᾶλλα:

«Ὅλοι οἱ φρονούντες ὅτι μόνον διὰ τῆς ἐπιστήμης, ἀληθείας καὶ ὀρθῆς παιδείας θὰ προαχθῆ τὸ ἔθνος, ὄλοι οἱ πονοῦντες διὰ τὴν κατάστασιν, λέγοντες τὰ πράγματα ὅπως ἔχουσιν πρὸς δικαίωσιν τοῦ λαοῦ καὶ καταλύοντες τὰς τὴν βραδρότητα ἐπιφερούσας προλήψεις, δέον νὰ τεθῶσιν ἐκποδῶν ὡς «ἀντεθνικοί» ὑπὸ τῶν ἀστυφυλάκων τῆς ἐθνικῆς ἰδέας. Καὶ ἂν μὲν εἶναι Ἑλληνες οὗτοι, βεβαίως θὰ ἔλαδον «Ρωσικὰ ρούθλια, ἵνα καταλύσωσι τὴν ἠρησκείαν τοῦ ἔθνους τῶν ἡμῶν νὰ ἐπενέγκωσι τὴν γλωσσικὴν διάσπασίν του καὶ κατ' ἀκολουθίαν καὶ τὴν ξένην κατοχὴν ἐπ' αὐτοῦ». Ἄν δὲ τύχῃ ξένος τις λόγιος νὰ μὴ πλέξῃ εἰς ἡμᾶς ἐγκώμιον πολιτισμοῦ, τότε ἂν μὲν «ἐβεβαίωσεν ὁ τάδε μακαρίτης» ὅτι ὁ δεῖνα ξένος λόγιος ἔλαδε τόσας χιλιάδας ρουθλίων, ἔχει καλῶς ἄλλως ἀφεύκτως ὁ τοιοῦτος θὰ εἶναι «μισέλληνας». Καὶ ἀναφέροντας τί τραβήξαν ἀπὸ τὸ Μιστριώτη ἄντρες σὺν τῷ Βιλαμόδιτι καὶ τῷ Κρουμπάχερ, συμπεραίνει ὁ κ. Μπ. πῶς «κατὰ ταῦτα οἱ μόνον μισέλληνας μένουσιν αὐτοὶ οἱ οὕτω μορφωνόντες τὸν λαὸν Ἑλληνας»,— Ἑλληνας ποῦ διδάσκουσι πῶς «ἔχομεν γλώσσαν λαμπράν, ἣτις ἤρχισε νὰ δέχεται καὶ ἀπαρέμματα καὶ εὐχτικὰς (!) καὶ ἣτις σὺν τῷ χρόνῳ θὰ φθάσῃ εἰς τὴν γλώσσαν τοῦ Ἑνοφῶντος ἢ τοῦλάχιστον τοῦ Αἰλιανοῦ» (πρὸς κ. καὶ τὸν σκοποῦντα τοῦτο Σεβαστοπούλειον διαγωνισμὸν—χρήματα ἀδίκως ἐξοδευόμενα, ὡς καὶ πολλὰ ἄλλα παρ' ἡμῖν). Ἑλληνας, ποῦ φρονεῖ πῶς πρέπει «να ἀίματοκυλίωμεν τὸν λαὸν λόγῳ μὲν

1) Ἐν Ἀθήναις, τύποις Π. Α. Σακελλαρίου, 1910. Σελ. 49. Πωλεῖται δραχμῆς ἑν τῷ βιβλιοπωλείῳ τῆς «Ἐστίας».

χάριν τοῦ Εὐαγγελίου, ἔργῳ δὲ χάριν πολιτικῶν παρασκηνίων, νὰ ἐπιφέρωμεν τὴν ἀναρχίαν, ἵνα δῆθεν σώσωμεν τὸ κινδυνεῦον ἔθνικόν θέατρον !»
 "Ἕλληνες, ποῦ μᾶς ὡδηγήσανε στὸ «αὐτόχρημα ὀδυνηρὸν θέαμα Βουλῆς, ἧτις τῶν αἰκιῶν ἡμῶν ἐμπιπραμένων ἴγχειρε ἀτελευτήτους ἀσκόπους συζητήσεις καὶ παρ' ὀλίγον νὰ ἐξωθήσῃ τὴν κυβέρνησιν εἰς γελοῖον διπλωματικὸν διάθημα πρὸς ξένην κυβέρνησιν ἔχουσαν ὑπάλληλον, «ὅστις διδάσκει τὴν μαλλιαρικὴν γλῶσσαν» !

ΣΤΟ ΒΟΑΟ. — Περιγράφει ὁ *Ἀλδεβαρὰν* τῆς «Θεσσαλίας» (18 Αὐγ.) μιὰ φιλικὴ συζήτηση γιὰ τὰ μούτρα τῆς χολέρας. «Ὁ ἓνας ἔλεγε πὼς ἡ χολέρα εἶναι γυναίκα ἁμορφῆ καὶ γοητευτικὴ... ὁ δεῦτερος πὼς εἶναι κακομούτσουνη, κακοφτιασμένη, ντυμένη σὰν ἄντρας ποῦ εἶναι φριχτὸ νὰ τὴ βλέπῃς... Ἐξαφνα ὁ ὑποστηρικτὴς τῆς καλλονῆς τῆς χολέρας κτρινίζει, χάνει τὸ χρῶμα του, τὸ πρόσωπό του γίνετα· λευκὸ ἀπὸ τὸν τρόμο καὶ ψιθυρίζει τρεμουλιαστὰ : Ἔχεις δίκαιον. Νά την, ἦλθε !... Ἐγύρῃσα νὰ ἰδῶ τὸν αἴτιον τοῦ τρόμου, καὶ τί βλέπω ; Τὴ σιλουέττα τοῦ κ. Μιστριώτου ποῦ ἐκείνη τὴ στιγμὴ ἐκάθητο παρὰ θιν' ἄλλος, καὶ ἐτράπην εἰς φυγὴν.»

Ἡ Κοινή Γνώμη

ΝΑ, ΠΩΣ ΔΟΥΛΕΥΟΥΝΕ !

Φίλε «Νουμά»,

Δὲν μπορῶ νὰ βρῶ τὸ θάρρος ποῦ χρειάζεται γιὰ νὰ σὰς γράψω τί αἰστάνουμαι μέσα μου αὐτῇ τῇ στιγμῇ ! Πρῶτα νομίζω πὼς ἄδικο ἔχω νὰ θέλω νὰ σὰς ἀναγκάσω νὰ διαβάσετε τὸ γράμμα μου. Γράμμα ποῦ σὰς ἔρχεται ἀπὸ μιὰ ἐπαρχιώτισσα ! Μὰ δὲ σὰς γυρεύω νὰ μὲ γνωρίσετε καὶ νὰ δείξετε ἐνδιαφέρον γιὰ μένα. Τὸ μόνο πράγμα ποῦ θέλω, ποῦ λαχταρῶ καὶ ὀνειρεύουμαι...εἶναι νὰξιωθῶ νὰ πάρω δυὸ-τρεις γραμμούλες δικές σας. Νὰ μοῦ ξηγάνε τὴν ἐντύπωση καὶ τὴ σκέψη ποῦ θὰ σὰς ξανοίξῃ τὸ γράμμα μ' αὐτὰ ποῦ τολμῶ νὰ σὰς πῶ παρακάτω.

Σίγουρα ποῦ τὸ γράμμα μου θὰ σὰς κἀνῃ νὰ χαρῆτε ἀπὸ τὰ βάθια τῆς ψυχῆς σας. Ἐπαρχιώτισσα καὶ δημοτικὴ ταιριάζουνε, ταιριάζουν ; Νά ἓνα μεγάλο βῆμα ποῦ κάνει κατὰ τὴν πρόοδο τῆς γλώσσας τῆς μαννούλας μας, ἡ δημοτικὴ.

Τὸ χωριὸ μου δὲ σὰς τὸ λέω, καὶ τὸ ὄνομά μου δὲ θὰ σὰς τὸνομάσω, μονάχα σὰς λέω πὼς ζῶ στὴν Τουρκίᾳ (σκλαδιᾳ), σὲ μιὰ ἐπαρχίᾳ μὲ 25,000 κ.

Τὸ καλοκαίρι ποῦ πῆγα γιὰ τίς διακοπές μου ἔκαμα κ' ἐγὼ μιὰ δουλίτσα γιὰ τὴ γλώσσα. Ἀπ' τὸ πρῶτ' σὰν ξημερώσῃ ὡς ποῦ νὰ χτυπήσῃ ἡ καμπάνα τῆς ἐκκλησιᾶς, νὰ πῆ πὼς φτάνει πιά ποῦ δου-

λεύουμε, «*ἡ καμπάνα χτυπᾷ, εἶναι ἡ ὥρα ὁ βράδυνασε*», οἱ πατριῶτες μου, δουλευτάδες καὶ παληκαράδες, περνοῦνε τὴ μέρα στὰ μαγαζιά τους μὲ ζῆλο νὰ κάμουνε μεγάλο ἀλίσφερησι. Οἱ γυναίκες τους, ναικοκερούλες χαρωπές, σιγουρίζουν τὸ σπιτί, ντύνουνε, χτενίζουνε τὰ παιδιά, ταιμάζουν τὸ φαγι, ποῦ θάρθῃ τὸ βράδυ ὁ πατέρας νὰ φάνε, νὰ πιοῦνε καὶ νὰ κοιμηθοῦνε. Περνᾶν οἱ μέρες, κυλᾷ ὁ χρόνος, ἡ εὐτυχία στὰ σπιτία τους βασιλεύει. Μέσ' στὴ μαύρη μέρα γεννίθησαν καὶ χαίρουνται. Ἡ καρδιά μου βαριά θλιμμένη βλέπει τίς Ἕλληνίδες τῆς Τουρκίᾶς σὲ τέτοια ἀγνή ἀμάθεια νὰ κυλιοῦνται...δυστυχῶς...εὐτυχισμένες... Ὅντας ἐγὼ στὴ Γενεύη, ἀνοιξα τὰ μάτια μου καὶ ξάστερα εἶδα τίς ἀφορμές τῆς κατάστασης τοῦτης μπροστά μου. Ἐγίνα φανατικὴ δημοτικίστρα. Πῆρα ἔλους τοὺς τόμους «Ρόδα καὶ Μῆλα», «Νουμά», «Νέα Ζωή», «Σεράπιον» καὶ πολλὰ βιβλία γιὰ τὸ γλωσσικὸ ζήτημα καὶ τὰ ἔφαγα διαβάζοντάς τα. Διάλεξα ὕστερα ἓνα ἀπ' ἔλα : «Στὸν Ἰσκιό τῆς Συκιάς» τοῦ Βλαστοῦ. Δὲν ξέρω ἂν ἡ ἐκλογὴ μου εἶτανε πετυχημένη. Μὰ ξέρω πὼς μ' ἔφερε χρυσόφλουδους καρπούς. Πῆρα τὸ βιβλίον καὶ πῆγα νὰβρω τίς πατριώτισσές μου. Τοὺς λέω, «ἀκούτε δῶ τώρα κάτι παραμύθια ποῦ θὰ σὰς διαβάσω». «Μὰ τί γλύκα», μοῦ λένε, «ἔχει ἡ γλώσσα». Τοὺς διάβασα τὸ πανηγύρι τοῦ γέρου στὴν Πόλη. Ἀκόμα νὰ τελειώσω δὲν πρόφθασα, καὶ δλες, μ' ἓνα στόμα, μοῦ λένε : «Ἀπαράλλαχτα σὰν τὸν Ἀποστόλ-Τζορμπατζῆ (γέρος πλούσιος καὶ γνωστὸς τοῦ χωριοῦ) ποῦ πῆγε στὴν Πόλη, καὶ τὸ καλὸ εἶναι ποῦ θαρρεῖ κανεὶς πὼς τὰ δηγᾶται ὁ ἴδιος. Τί καλὴ γλώσσα !» Ἔτσι τίς εἶχα τσακωμένες. Ἄρχισα νὰ τοὺς ξηγῶ τί εἶναι ἡ γλώσσα καὶ τὸ ζήτημα. Τοὺς ἔδωσα βιβλία ποῦ εἶχα νὰ τὰ διαβάσουνε. Εἶναι πολὺ δύσκολο νὰ τίς ξεσπάσῃ κανεὶς ἀπὸ τὰ ροτίνς, ἀπ' τὴν καθημερινή τους τροφή. Μὰ εἶμαι πολὺ ἱκανοποιημένη, γιὰτὶ κατάφερα νὰ κάνω ἀρκετοὺς δημοτικιστάδες. Ἡ ἀπόδειξη ποῦ ἔβγαλα ἔρανο στὰ μαγαζιά καὶ ἔστειλα τὸ ποσὸν στὸ δημοτικὸν σκολεῖο τοῦ Βόλου. Μὰ μὲ ἄλλο σκοπὸ ἄρχισα τὸ γράμμα μου καὶ ἀλλοῦ φέρνει ἑ ἀέρας τὰ παννιά μου. Ἐγὼ σπουδάζω στὴ Γενεύη μουσικῆ... [κτλ. σὲ ἄλλο θέμα γραμμένα].

Σὰς χαιρετῶ μὲ πολλὴ ἐχτίμηση.

Γενεύη, 4. 9. 910.

ΑΓΝΩΣΤΗ

Ὅ, ΤΙ ΘΕΛΕΤΕ

Τὸ σημερινὸ φύλλον τοῦ «Νουμά» θὰ πωληθῇ στὴν Ἀθήνα καὶ ἀπὸ τὰ παιδιά τοῦ Πραχτορείου τῶν Ἐφημερίδων, κ' ἔχει 24 σελίδες.

— Ὁ «Ἐμπορος τῆς Βενετίας», μεταφρασμένος ἀπὸ τὸν Ἀλεξ. Παλλῆ, ἀρχίζει ἀπὸ τὸ φύλλον τοῦτο, κ' εἶναι τυπωμένος μὲ τὸ καινούριον σύστημα τοῦ τονισμοῦ, ποῦ ἔχει δοκιμάσει ὁ μεταφραστὴς ὡς τώρα καὶ στὰ ξανατυπώματα τοῦ «Ταμπουρά καὶ Κόπανου» καὶ τοῦ «Ἡλιοφάγγαρου».

— Καθὼς ξέρετε, καὶ ὁ καθηγητὴς κ. Γ. Κατζηδάκης

υποστηρίζει πώς πρέπει να λείψουν οι τόνοι κ' οι φίλες και δασεῖς από τὰ διδακτικά βιβλία τοῦ δημοτικοῦ σχολείου «τοῦλάχιστον».

— Λάραμε. Ξανατυπωμένο σὲ φυλλάδα ἀπὸ τὸ Δελτίο τῆς Ἑλλ. Λογογραφικῆς Ἑταιρείας, τὸ ἄρθρο ποῦ εἶχε γράψει γαλλικὰ ὁ φίλος Γ. Σκοπελίτης γιὰ τὰ «Ἦθη κ' Ἐθιμα» τῆς Μανταγασκάρης.

— Στὸ τελευταῖο φύλλο τῆς «Glaucia» τοῦ Παρισίου (ἀριθ. 4-5, Αὔγ.-Σεπτ.) εἶδαμε τὸ «Βουτηχτή» τοῦ Φουχάρη, μεταφρασμένο ἀπὸ τὸ Δ. Ἀστεριώτη, καθὼς καὶ τὸν «Ἀστραπέγιαννο» τοῦ Βαλαωρίτη καὶ τὴν κριτικὴν τοῦ Ροῦδῆ γιὰ τὸν ἴδιον ποιητῆ, μεταφρασμένα καὶ τὰ δύο ἀπὸ τὸν κ. J. Blancard.

ΑΘΗΝΙΩΤΙΚΑ ΓΡΑΜΜΑΤΑ

(Σ' ἓνα φίλο, στὰ ξένα)

Ἀθήνα, 16 τοῦ Σεπτεμβρίου.

Περὶ ἢ Διπλῆ Βουλὴ ἄνεργες μέρες μὲ τὴν ἐξέλεγχῃ τῶν ἐκλογῶν—ἐξέλεγχῃ ποῦ θάταν ἀδιάφορη καὶ γιὰ τοὺς ἴδιους τοὺς πληρεξούσιους, ἃ δὲν εἶχαμε κάτι νεῦρα μὲ τὴν ἐκλογὴν τῶν Ν. Ψαρῶν (Πῶπ καὶ Κανάρηδων), ποῦ ἀγριέψανε «μέχρι μονομαχίας», καὶ τὰ νεῦρα τοῦ Ράλλη ποῦ θέλει καὶ καλὰ νὰ ἐπικυρωθῇ τῶν Κρητικῶν ἢ ἐκλογῆ, ἀν καὶ αὐτοὶ σὰ φρόνιμοι πατριῶτες στείλανε μ' ἔλους τοὺς τύπους τὴν περαιτέρω τους. Καὶ φασαρία πάντα στὸν τύπο γιὰ τὴν ἀναγκαστικὴ ἀλλαγὴ τοῦ ὑπουργείου, καὶ γιὰ τὸ πρόσωπο ποῦ θὰ βῆ γιὰ πρόεδρος τῆς Βουλῆς. Θέλανε νὰ βάλουε στὰ ἀῖματα τὸν κ. Γ. Βαλαωρίτη, αὐτὸς ἕμως δήλωσε πὼς δὲ θὰ δεχτῆ. Κατὰ τὰ φαινόμενα, θὰ γίνῃ αὐτὸ ποῦ λέει καὶ ὁ Βενιζέλος : ὁ πρόεδρος πρόσωπο ἀνεξάρτητο ἀπὸ τὰ κόμματα. Κι ὡς τόσο οἱ φημερίδες κἀνουν ἀναγνώσματα τῆς παλιᾶς ἱστορίας γιὰ τὴν ἀντεθνικὴ πολιτικὴ τοῦ Θεοτόκη. Καὶ ὁ κ. Γκλαβᾶς ἀπαιτεῖ μυστικὴ συνεδρίαση γιὰ νὰ τοῦ κάμῃ κατηγορητήριο . . .

Ἐδῶ ἄλλα νέα ἔχουμε, πὼς ἔ κίνδυνος τῆς χολέρας μᾶς περιζῶσε. Βγήκε Διάταγμα γιὰ νὰ κοποῦνε τὰ καινούρια ἀσημένια δίδραχμα καὶ μονόδραχμα, ὡς 8 ἑκατομύρια. Στὸ θεμέλιωμα μᾶς ἐκκλησιαῶς, ὁ λαὸς ζητωκραύγασε τὸ Βασιλεῖα καὶ τὸ Διάδοχο. Γίνονται συστηματικὰ γυμνάσια στὸ στρατό, καὶ διαδόθηκε, φέματα ἕμως, πὼς οἱ Τούρκοι πατήσανε τὰ σύνορα κοντὰ στὸν Τύρναβο καὶ στήσανε πυροβολεῖο.

Ἡ ἀλήθεια εἶναι πὼς ἔλο καὶ μετακινούνε στρατὸ οἱ γειτόνοι μας, βεβαιώθηκε ἕμως πὼς μόνο 15 χιλιάδες στρατὸ ἔχουμε συγκεντρωμένο ἀπὸ τὸ Μοναστήρι ὡς τὰ σύνορά μας. Πάντα στὴ Μακεδονίᾳ καταπιέζουνε τοὺς δικούς μας : τοὺς παίρνουε τὰρ

ματα οἱ ἴδιοι καὶ ἔχι μέσο τῶν προξενείων ἕπως τοὺς ἄλλους ξένους. Φτάσανε καὶ στὸ νὰ φυλακώσουνε γιὰ λίγες ὥρες τὸ δεσπότη τῆς Πελαγονίας. Τὸ Στρατοδικεῖο τῆς Σαλονίκης καταδίκασε 2 Ἑλληγες δασκάλους σὲ θάνατο, καὶ ἀπὸ διάφορα μέρη διώχουνε δασκάλους καὶ δασκάλισσες, ἀν εἶναι ἀπὸ τὸ λεύτερο βασίλειο. Κι ὡς τόσο στὴν Πόλῃ μαλακώτεροι φαίνονται· ξεφυλακώσανε ἄξαφνα τοὺς πληρεξούσιους τῆς διαλυμένης Πατριαρχικῆς Ἐθνοσυνέλεψης—πρὶν προφτάσουν καὶ τὸ ἀπαιτήσουν οἱ Πρεσβύτες· ὁ Ναμπῆς ἔκαμε ἐπίσκεψῃ τοῦ Γρυπάρη, κ' εἰτοιμάζεται νὰ μᾶς ξανάρθῃ, στὴν Ἀθήνα, καὶ ἀρχίσανε οἱ Νεότουρκοι νὰ συλλογοῦνται πολὺ μὲ τὴν ἀποτυχία τους νὰ πάρουε δάνειο ἀπὸ τὴν Ἀγγλίᾳ ἢ τὴ Γαλλίᾳ. Ξεκαθάρισε πιά πὼς εἶν' ἀληθινὴ ἢ Τουρκορουμανικὴ συνεννόηση ποῦ δένει τὴν Τουρκίᾳ στὸ ἄρμα τῆς γερμανικῆς ἐπιρροῆς. Καὶ γι' αὐτὸ γύρισε ἡ Δυτικὴ Εὐρώπη τὸ ρέμα τῆς συμπάθειας πρὸς τὸ μέρος μας καὶ πρὸς τὴ Βουλγαρία. Ὁ Μπάουτσερ υποστηρίζει πὼς εἶναι πιθανὴ μιὰ Ἑλληνοβουλγαρικὴ συνεννόηση, στὴ Σόφια γενήκανε συλλαλητήρια ποῦ τὴν ἀπαιτοῦνε, καὶ δὲν ἀκούμε πιά φοβέρες τούρκικες γιὰ τὸ ζήτημα τῆς Κρήτης.

ΑΘΗΝΙΩΤΗΣ

ΧΩΡΙΣ ΓΡΑΜΜΑΤΟΣΗΜΟ

Σ' ἓνα φίλο, στὴν Κύπρον. Εἶναι καὶ τὰ μεταφράσματα στὴ φιλολογία σὰν ἀντίγραφα στὴ ζωγραφικὴ. Ἄν ἓνας τεχνίτης μπόρесе χτέρ νάντιγράφῃ καλὰ ἓνα ζωγραφικὸ ἔργο ποῦ εἶναι πιά μὲ τὴ σφραγίδα γνωρισμένο ἀριστοῦργημα—καὶ μόνο ἀριστοῦργήματα. Παροῦμε, ἀξίζει νὰ μεταφράζονται ἢ νάντιγράφονται... αἴριο, ἓνας ἄλλος μπορεῖ νὰ τὸ ἀντιγράψῃ λαμπρίτερα, πιστότερα καὶ τεχνικώτερα. Φτάνει νὰ ξέρῃ νὰ δουλεῖ μαστορικὰ τὰ πινέλλα του καὶ ἀρμονικὰ τὰ χρώματά του, ἕπως τὰ δουλεψῆ ὁ δημιουργὸς τοῦ πρωτότυπου, ἀπὸ δὲν ἔχει ὁ ἀντιγράφος νὰ κοπιᾶσῃ γιὰ τὴν ἰδέα τοῦ ἔργου. Καὶ νὰ μὴν παίρνῃ, ἄξαφνα, τὸ λῦκο γιὰ βῶδι, ἢ τὸ λουλούδι γιὰ καρᾶφι. Πιά τὸ μεταφραστῆ πινέλλα καὶ χρώματα εἶναι ἢ γλώσσα ἢ δικιὰ του. Γι' αὐτὸ δὲν μποροῦμε νὰ παινέσουμε τὴ μεταφρασῆ ὅπου πάνε ψευγαρωμένοι ὁ **ἔργον** μὲ τὴ Φτώχεια κ' οἱ **ὄφρα** **ΑΙ** μὲ τὸν ἀργαλεῖο, κ' οἱ **καρκίδες** μὲ τὸ στήμονι. Ὅσο γιὰ τὸ «Σπίτι τῆς Πρηνάδας», τέτοιο πρᾶμα δὲν ἔγραψε ὁ Wilde. Φαίνεται πὼς πρόκειται γιὰ τὸ «Ἐνα Σπίτι ἀπὸ Ρόδου» (A House of Pomegranates), κι ὁ καλὸς πατριώτης σας, μεταφράζοντας ἕως ἀπὸ τὰ γαλλικὰ τὸν Ἑγγλέζο ποιητῆ, ἴδιο ζωγράφος ποῦ θάκανε ἀντίγραφο ἀπὸ ἄλλουνοῦ ἀντίγραφο ἢ ἀπὸ χαλκομανίαν. Πῆρε τὸ φρούττο γιὰ ἰσπανικὴ πολιτεία. Πάλι καλὰ ποῦ δὲν τὸ εἶπε «Σπίτι τῆς Μπρόμπας» ! Γιατί, καθὼς ξέρετε βέβαια, στὰ γαλλικὰ, Πρηνάδα, ρῶδι καὶ μπέμπα ἔχουνε τὸ ἴδιο ὄνομα (grenade).

κ. Ν. Κασ. στὴν Πόλῃ. Τὰ λάραμε, κ' εὐχαριστοῦμε. Μπορεῖτε νὰ μᾶς στείλετε κι ἄλλα, καὶ νὰ μᾶς γράψετε, σόντομα ἕμως, γιὰ τὴ φιλολογικὴ κίνηση. — κ. Ἄλ. Σὺλ. στὸν Πειραιᾶ. Δὲν ἔχουνε τὸν τόπο τοὺς ἔλα ἀξιάφορα. — κ. Γ. Τ. Σοῦ στείλαμε ἀπὸ τὸ περασμένο Σαβᾶτο τὸ βιβλίον, poste restante. Ἡ ἀξία του ἔρ. 1. Καὶ τᾶλλο βιβλίον, ποῦ σοῦ στείλαμε, τόσο κοστίζει.

ΜΗΝΙΑΙΑ ΣΥΝΟΠΤΙΚΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΙΣ ΤΗΣ ΛΑΪΚΗΣ ΤΡΑΠΕΖΗΣ

Κατά τὴν 31ην Αὐγούστου 1910
ἐν ἀντιπαράθεσιν πρὸς τὴν τῆς 31ης Αὐγούστου 1909

ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟΝ

	<u>1910</u>	<u>1909</u>
Ταμείον καὶ Τράπεζαι	Δρ. 2,272,146.26	Δρ. 2,332,651.34
Δάνεια ἐπ' ἐνεχύρω λαχειοφόρων ὁμολογιῶν καὶ χρηματογράφων	Δρ. 3,095,381.—	
Ἄνοικτοι λῆσμοι ἐπ' ἐνεχύρω χρηματογράφων	» 206,033.75	» 3,301,414.75
Συναλλάγματα καὶ γραμμάτια ἐν Χαρτοφυλακίῳ	» 2,243,408.20	» 1,471,770.40
Δάνεια ἐπ' ἐνεχύρω χρυσοῦ, κοσμημάτων κλπ.	» 746,612.70	» 672,442.40
Δάνεια ἐπ' ἐνεχύρω ἐπίπλων καὶ θφειλέται ἐπίπλων μὲ δόσεις	» 5,279.20	» 7,239.80
Διάφοροι ἠγγυημένοι λογαριασμοὶ καὶ ἐκχωρήσεις ἀπαιτήσεων Δημοσίου ἠσφαλισμένοι καὶ δι' ὑποθήκης	» 640,449.45	» 201,711.75
Ἀποδείξεις Συντάξεων ἐν Χαρτοφυλακίῳ	» 320,208.05	» 183,606.77
Ἀποδείξεις Μισθοδοσιῶν λειτουργῶν Μέσης Ἐκπαιδεύσεως ἐν Χαρτοφυλακίῳ	» 37,591.19	» 41,236.75
Διάφοροι Ἀῆσμοὶ καὶ Προσωρινοὶ Ἀῆσμοὶ	» 132,980.52	» 129,753.21
Μετοχαί. Ἀξία 45,000 μετοχ. μήπω ἐκδοθεισῶν	» 4,500,000.—	» 4,500,000.—
Κτῆμα Τραπεζῆς. Ἀξία αὐτοῦ	» 551,667.20	» 493,262.40
Χρηματῶν ἐν γένει	» 1,707,001.15	» 371,180.40
Ἐκκρεμεῖς Λογαριασμοὶ	» 36,617.75	» 36,605.75
Μερίσματα καὶ Τοκομερίδια ἐν γένει	» 24,399.50	» 13,661.—
Γραμμάτια Εἰσπρακτέα διὰ λῆσμὸν τρίτων	» 53,905.75	» 13,524.90
Ἔξοδα ἐγκαταστάσεως	» 80,691.70	» 70,651.10
Διάφορα	» 35,784.34	» 35,595.45
	Δρ. 16,690,158.71	Δρ. 14,381,927.07

ΠΑΘΗΤΙΚΟΝ

	<u>1910</u>	<u>1909</u>
Κεφάλαιον Μετοχικόν	Δρ. 6,000,000.—	Δρ. 6,000,000.—
Κεφάλαιον Ἀποθεματικόν Τακτικόν	Δρ. 24,485.35	
Ἐκτακτ. Ἀποθεμ. Κεφάλ. Προνοίας	» 12,000.—	» 36,485.35
Καταθέσεις Ταμειοτηρίου	Δρ. 4,536,661.75	
Καταθέσεις πολυετῆς καὶ ἐν ὄψει	» 3,224,117.62	» 7,760,779.37
Διάφοροι Πιστωτικοὶ λῆσμοὶ	» 2,784,593.10	» 5,929,143.90
Κομιστὰὶ Γραμματίων	» 57,329.80	» 2,370,145.20
Μερίσματα μήπω ζητηθέντα	» 1,855.50	» 14,120.30
Μέρισμα Α' Ἐξαμηνίας 1910	» 18,378.15	» 1,165.—
Διάφορα Κέρδη	» 27,586.32	» 4,767.—
Κέρδη. Ἐπόλοιπον Α' Ἐξαμηνίας 1910	» 3,151.12	» 21,813.10
	Δρ. 16,690,158.71	Δρ. 14,381,927.07

Ἐν Ἀθήναις, τῇ 11 Σεπτεμβρίου 1910.

Ὁ Διευθυντῆς
ΔΙΟΝ. ΔΟΒΕΡΛΟΣ

Ὁ Διευθυντῆς τοῦ Λογιστηρίου
ΑΠ. ΧΡΙΣΤΟΠΟΥΛΟΣ